

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

**Finansijski iskazi
31. decembar 2016. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

SADRŽAJ	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1
FINANSIJSKI ISKAZI	
Iskaz o dobitku i gubitku	2
Iskaz o ostvarenim prihodima	3
Iskaz o finansijskoj poziciji	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 – 46

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Savjetu Centralne banke Crne Gore

Obavili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: „CBCG”), koji obuhvataju iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2016. godine i odgovarajući iskaz o dobitku i gubitku, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih finansijskih iskaza u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjanjima u finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, priloženi finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno finansijsku poziciju Centralne banke Crne Gore na dan i za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2016. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na napomenu 31. uz finansijske iskaze u kojoj je objelodanjeno da je članom 11. Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Sl. list CG” broj 40/10, 46/10 i 06/13) propisano da se kapital Centralne banke Crne Gore sastoji od osnovnog kapitala i rezervi. Članom 12. istog Zakona je definisano da Centralna banka ima osnovni kapital u visini od EUR 50.000 hiljada i da se povećanje osnovnog kapitala Centralne banke vrši iz sredstava opštih rezervi. Ukoliko sredstava opštih rezervi nijesu dovoljna za obezbjeđivanje utvrđenog iznosa povećanja osnovnog kapitala, nedostajuća sredstva mogu se obezbijediti iz budžeta Crne Gore. Osnovni kapital CBCG na dan 31. decembra 2016. godine iznosi EUR 40.000 hiljada. Nedostajući iznos osnovnog kapitala iznosi EUR 10,000 hiljada na dan 31. decembra 2016. godine. Naše mišljenje nije kvalifikovano po navedenom pitanju.

Ostala pitanja

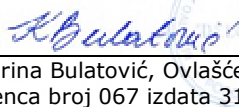
Reviziju finansijskih iskaza za 2015. godinu obavio je drugi revizor i u svom izvještaju od 21. marta 2016. godine izrazio mišljenje bez rezerve uz skretanje pažnje na nedostajući iznos osnovnog kapitala.

Nada Sudić
Partner

Deloitte d.o.o. Podgorica
16. mart 2017. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015. godine)

ISKAZ O DOBITKU I GUBITKU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2016. godina</u>	<u>2015. godina</u> <u>Korigovano</u>
Prihodi od kamata	7	2.974	1.637
Rashodi kamata		(1)	(78)
Neto prihodi od kamata		<u>2.973</u>	<u>1.559</u>
Prihodi od naknada	8a	9.536	8.890
Rashodi naknada	8b	(208)	(92)
Neto prihodi od naknada		<u>9.328</u>	<u>8.798</u>
NETO PRIHODI OD KAMATA I NAKNADA		<u>12.301</u>	<u>10.357</u>
Ostali prihodi i dobici	9	766	1.877
Drugi finansijski rashodi / prihodi, neto	10	(430)	(43)
Kursne razlike, neto	11	21	65
Dobici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju		84	33
Troškovi zaposlenih	12	(7.971)	(7.155)
Ostali troškovi poslovanja	13	(2.945)	(2.690)
NETO DOBITAK		<u>1.826</u>	<u>2.444</u>

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Potpisano u ime Centralne banke Crne Gore, dana 15. marta 2017. godine.

dr Valentina Ivanović
Direktor Direkcije za finansije, računovodstvo i
kontroling

dr Radoje Žugić
Guverner Centralne banke Crne Gore

ISKAZ O OSTVARENIM PRIHODIMA
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2016. godina</u>	<u>2015. godina</u> <u>(Korigovano)</u>
Neto dobit		1.826	2.444
Promjena fer vrijednosti sredstava raspoloživih za prodaju	16	291	311
Promjena fer vrijednosti nekretnina, postrojenja I opreme	24	<u>57</u>	<u>-</u>
Ostali ostvareni prihodi		<u>348</u>	<u>311</u>
Ukupno ostvareni prihodi		<u><u>2.174</u></u>	<u><u>2.755</u></u>

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI
Na dan 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomena	31. decembar 2016.	31. decembar 2015. Korigovano
AKTIVA			
Gotovina i depoziti po viđenju	14	152.389	78.426
Oročeni plasmani kod stranih banaka	15	208.308	176.237
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	16	344.530	318.339
Finansijska sredstva koja se drže do dospelja	17	55.767	58.813
Sredstva kod Međunarodnog monetarnog fonda	18	99.992	68.386
Kredit i avansi	19	1.027	1.043
Potraživanja	20	2.484	2.293
Zalihe	21	663	602
Investicione nekretnine	22	2.925	3.027
Nematerijalna ulaganja	23	36	66
Nekretnine, postrojenja i oprema	24	25.759	26.272
Dugoročna potraživanja od zaposlenih	25	1.424	1.521
Ostala sredstva	26	417	412
Ukupno aktiva		895.721	735.437
PASIVA			
Računi banaka i drugih finansijskih institucija	27	718.425	579.098
Računi Vlade i drugih državnih organizacija	28	12.272	22.450
Obaveze prema Međunarodnom monetarnom fondu	29	100.186	68.476
Ostale obaveze	30	706	2.780
Ukupno obaveze		831.589	672.804
KAPITAL			
	31		
Osnovni kapital		40.000	40.000
Opšte rezerve		710	34
Specijalne rezerve		263	263
Revalorizacione rezerve za nekretnine, postrojenja i opremu		17.713	17.803
Rezerve fer vrijednosti za finansijska sredstva raspoloživa za prodaju		1.031	740
Nerealizovani revalorizacioni gubici		(8)	(8)
Neraspoređena dobit		4.423	3.801
Ukupno kapital		64.132	62.633
Ukupno pasiva		895.721	735.437
Vanbilansna evidencija		45.020	57.701

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	Osnovni kapital	Opšte rezerve	Specijalne rezerve	Revalorizaci- ne rezerve za nekretnine, postrojenja i opremu	Revalorizacio- ne rezerve za finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	Nerealizo- vani revalo- rizacioni gubici	Neraspoređe- na dobit/ (gubitak)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2015. godine	40.000	978	263	19.048	429	-	(946)	59.772
Korekcija početnog stanja	-	-	-	(1.063)	-	-	1.175	112
Stanje na dan 1. januara 2015. godine, nakon korekcije	40.000	978	263	17.985	429	-	229	59.884
Prenos neraspoređene dobiti (Napomena 29)	-	-	-	-	-	-	-	-
Smanjenje revalorizacionih rezervi	-	-	-	(182)	-	-	182	-
Promjena fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	-	-	311	-	-	311
Prenos opštih rezervi na neraspoređeni dobitak	-	(944)	-	-	-	-	944	-
Nerealizovani revalorizacioni gubici	-	-	-	-	-	(8)	-	(8)
Korekcija neraspoređene dobiti	-	-	-	-	-	-	2	2
Dobitak tekuće godine	-	-	-	-	-	-	1.168	1.168
Stanje na dan 31. decembra 2015. godine	40.000	34	263	17.803	740	(8)	2.525	61.357
Stanje na dan 01. januara 2016. godine	40.000	34	263	17.803	740	(8)	2.525	61.357
Korekcija početnog stanja	-	-	-	-	-	-	1.276	1.276
Stanje na dan 1. januara 2016. godine, nakon korekcije	40.000	34	263	17.803	740	(8)	3.801	62.633
Prenos neraspoređene dobiti (Napomena 29)	-	676	-	-	-	-	(676)	-
Smanjenje revalorizacionih rezervi	-	-	-	(147)	-	-	147	-
Raspodjela dobiti u skladu sa Odlukom o raspodjeli dobiti za 2015. godinu i Protokolom o načinu izmirivanje međusobnih obaveza (Napomena 29)	-	-	-	-	-	-	(675)	(675)
Promjena fer vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme	-	-	-	57	-	-	-	57
Promjena fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	-	-	291	-	-	291
Dobitak tekuće godine	-	-	-	-	-	-	1.826	1.826
Stanje na dan 31. decembar 2016. godine	40.000	710	263	17.713	1.031	(8)	4.423	64.132

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2016. godina</u>	<u>2015. godina</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
Primljene kamate		3.812	3.443
Primljene naknade		8.458	7.899
Ostali prilivi		985	763
Plaćene kamate		(5)	(80)
Plaćene naknade		(208)	(92)
Plaćanja zaposlenima		(8.063)	(7.046)
Plaćanja dobavljačima		<u>(2.440)</u>	<u>(2.010)</u>
<i>Neto priliv gotovine prije promjena poslovne aktive i obaveza</i>		<u>2.539</u>	<u>2.877</u>
Promjena poslovne aktive i obaveza			
Smanjenje kredita i avansa		130	120
Povećanje finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju		(25.615)	(93.348)
Povećanje finansijskih sredstava do dospjeća		-	(46.504)
Povećanje/ (smanjenje) računa banaka i drugih finansijskih institucija		139.330	117.797
Povećanje/ (smanjenje) računa Vlade i drugih državnih organizacija		<u>(10.177)</u>	<u>4.654</u>
<i>Neto (odliv)/priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti</i>		<u>106.207</u>	<u>(14.404)</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
Nabavka osnovnih sredstava		(178)	(372)
Nabavka nematerijalnih ulaganja		<u>(16)</u>	<u>(2)</u>
<i>Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja</i>		<u>(194)</u>	<u>(374)</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
<i>Neto priliv/(odliv) gotovine iz aktivnosti finansiranja</i>		<u>-</u>	<u>-</u>
Efekat kursnih razlika		21	66
Neto povećanje/(smanjenje) u gotovini i gotovinskim ekvivalentima		106.034	(14.712)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine		<u>254.663</u>	<u>269.375</u>
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine	33	<u><u>360.697</u></u>	<u><u>254.663</u></u>

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: „CBCG“) osnovana je Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list RCG“, br. 52/00, 53/00, 47/01, 4/05), koji je Skupština Crne Gore donijela u novembru 2000. godine.

Skupština Crne Gore donijela je novi Zakon o Centralnoj banci Crne Gore („Sl. list CG“, br. 40/10, 46/10 i 6/13) u julu 2010. godine (u daljem tekstu: „novi Zakon o CBCG“). Ovim zakonom utvrđeno je da CBCG nastavlja sa radom po tom zakonu.

Status, ciljevi, funkcije, poslovanje i organizacija Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: "CBCG") uređeni su Ustavom Crne Gore i Zakonom o CBCG.

Odredbama člana 143. Ustava Crne Gore propisano je da je CBCG samostalna organizacija, odgovorna za monetarnu i finansijsku stabilnost i funkcionisanje bankarskog sistema i da Centralnom bankom Crne Gore upravlja Savjet Centralne banke, a rukovodi Guverner Centralne banke.

Novim Zakonom o CBCG stvorene su pravne pretpostavke za usklađivanje statusa, ciljeva, funkcija i organizacije CBCG sa članom 143. Ustava Crne Gore, na način kojim se optimalno unapređuje upravljanje i rukovođenje Centralnom bankom i istovremeno, obezbjeđuje očuvanje nezavisnosti CBCG.

Ovim zakonom je ostvarivanje funkcija CBCG i njeno poslovanje usklađeno sa opštim principima koji se odnose na poslovanje nacionalnih centralnih banaka utvrđenih relevantnim propisima Evropske unije, i to odredbama Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije i odredbama Protokola broj 4. o Statutu Evropskog sistema centralnih banaka i Evropske centralne banke.

Novim Zakonom o CBCG utvrđeno je da su funkcije CBCG da:

- 1) nadzire održavanje stabilnosti finansijskog sistema kao cjeline i donosi propise i mjere iz ove oblasti;
- 2) izdaje dozvole i odobrenja za rad banaka i finansijskih institucija i vrši kontrolu banaka i finansijskih institucija;
- 3) sprovodi postupak stečaja i likvidacije banaka i finansijskih institucija u skladu sa Zakonom;
- 4) uređuje platni promet u zemlji i sa inostranstvom i kontroliše obavljanje platnog prometa;
- 5) može biti vlasnik i operater platnog sistema i učesnik u drugom platnom sistemu;
- 6) izdaje dozvolu za rad platnog sistema čiji nije operater i vrši nadgledanje rada platnih sistema;
- 7) upravlja međunarodnim rezervama;
- 8) djeluje kao platni i/ili fiskalni agent prema određenim međunarodnim finansijskim institucijama i može biti predstavnik Crne Gore u međunarodnim finansijskim institucijama;
- 9) vrši makroekonomske analize, uključujući monetarne, fiskalne, finansijske i platnobilansne analize i daje preporuke Vladi u oblasti ekonomske politike;
- 10) vrši identifikaciju, analizu i procjenu uticaja određenih faktora na stabilnost finansijskog sistema kao cjeline;
- 11) prikuplja i statistički obrađuje i objavljuje podatke i informacije koje su od značaja za ostvarivanje ciljeva i izvršavanje funkcija Centralne banke, koje su u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje statistika i statistički sistem;
- 12) uspostavlja informacioni sistem za nesmetano izvršavanje svojih funkcija;
- 13) obavlja transfere na domaćem i međunarodnom finansijskom tržištu;
- 14) prima depozite banaka, državnih organa i organizacija, finansijskih institucija i drugih lica u skladu sa propisima;
- 15) otvara račune banaka i finansijskih institucija, državnih organa i organizacija, stranih banaka, centralnih banaka, međunarodnih finansijskih institucija, organizacija koje doniraju sredstva državnim organima i organizacijama i drugih lica u skladu sa zakonom i drugim propisima i obavlja platni promet po tim računima;
- 16) donosi propise i mjere iz oblasti za koje je ovlašćena ovim i drugim zakonom;
- 17) obavlja i druge poslove utvrđene ovim i drugim zakonom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Novim Zakonom o CBCG je i detaljno uređeno ostvarivanje funkcija Centralne banke i njeno poslovanje, a naročito:

- monetarni i drugi instrumenti;
- međunarodne rezerve Crne Gore;
- obezbjeđivanje i zaštita novčanica i kovanog novca i otkup rijetkog i originalnog novca;
- odgovornost za funkcionisanje bankarskog sistema;
- platni promet i platni sistemi;
- prikupljanje, obrada i objavljivanje podataka i informacija, uključujući statističke podatke i informacije;
- odnosi Centralne banke i drugih državnih organa i organizacija;
- upravljanje i rukovođenje Centralnom bankom;
- kapital, imovina, prihodi i rashodi CBCG;
- interna revizija CBCG.

Na osnovu novog Zakona o CBCG, Skupština Crne Gore imenovala je sredinom oktobra 2010. godine prvog guvernera CBCG. Dva viceguvernera i četiri "spoljna" člana Savjeta CBCG imenovana su do kraja oktobra 2010. godine, tako da je novoimenovani Savjet CBCG otpočeo sa radom početkom novembra 2010. godine.

U vezi sa kapitalom i rezervama CBCG, odredbama novog Zakona o CBCG utvrđeno je sljedeće:

- kapital CBCG se sastoji od osnovnog kapitala i rezervi;
- CBCG ima osnovni kapital u visini od 50 miliona EUR;
- osnovni kapital CBCG je u državnoj svojini;
- osnovni kapital Centralne banke može se povećati u visini koju utvrdi Savjet Centralne banke. Povećanje osnovnog kapitala Centralne banke vrši se iz sredstava opštih rezervi. Ukoliko sredstava opštih rezervi nijesu dovoljna za obezbjeđivanje utvrđenog iznosa povećanja osnovnog kapitala, nedostajuća sredstva mogu se obezbijediti iz budžeta Crne Gore,
- rezerve CBCG se sastoje iz opštih, specijalnih i revalorizacionih rezervi, s tim da se opšte rezerve koriste za pokriće gubitka u poslovanju Centralne banke;
- specijalne rezerve CBCG može formirati, nakon konsultacija sa Vladom, za pokriće određenih konkretnih troškova u svom poslovanju.

Visina osnovnog kapitala u iznosu od EUR 50 miliona utvrđena je Zakonom o CBCG radi stvaranja odgovarajućih materijalnih pretpostavki za ostvarivanje utvrđenih funkcija Centralne banke. Naime, odgovornost Centralne banke za finansijsku i monetarnu stabilnost, koja pretpostavlja korišćenje raspoloživih monetarnih i drugih instrumenata u datim okolnostima (davanja kredita bankama, operacije na otvorenom tržištu, uloga kreditora u krajnjoj instanci i slično), kao i stvaranje uslova za sprovođenje i ostalih funkcija Centralne banke, nametnulo je potrebu utvrđivanja visine osnovnog kapitala u predviđenom iznosu.

U vezi sa obezbjeđivanjem osnovnog kapitala u iznosu od EUR 50 miliona, odredbama člana 90. novog Zakona o CBCG utvrđen je način obezbjeđivanja tog iznosa sredstava, i to: iz sredstava osnivačkog kapitala Centralne banke utvrđenog Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list RCG“, br. 52/00 i 47/01) i iz generalnih rezervi kojima raspolaže Centralna banka na dan stupanja na snagu ovog Zakona. Ukoliko ova sredstva ne budu dovoljna za obezbjeđenje osnovnog kapitala Centralne banke, nedostajući iznos sredstava obezbijediće se iz budžeta Crne Gore.

Sjedište Centralne banke je u Podgorici, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog broj 7.

Na dan 31. decembra 2016. godine CBCG ima 361 zaposlenog radnika (31. decembra 2015. godine: 361 zaposlenog).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA****2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza**

Ovi finansijski iskazi su sastavljeni za opštu upotrebu, a u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI).

(a) Izjava o usklađenosti finansijskih iskaza

Priloženi finansijski iskazi Banke sastavljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), odobrenim od strane Međunarodnog komiteta za računovodstvene standarde.

Pripremanje finansijskih iskaza u skladu sa MSFI zahtijeva upotrebu određenih računovodstvenih procjena i procjena rukovodstva Banke u procesu primjene računovodstvenih politika Banke. Područja koja zahtijevaju viši stepen procjene ili složenosti ili područja u kojima su pretpostavke i procjene od velikog značaja za finansijske iskaze, objelodanjena su u napomeni 2.1.(d).

Računovodstvene politike u skladu sa MSFI objelodanjene u narednim pasusima su dosljedno primijenjene od strane Banke za sve periode prikazane u priloženim finansijskim iskazima.

U toku 2016. godine nije bilo promjena računovodstvenih politika ili načina prezentacije u odnosu na uporednu godinu.

(b) Osnove za sastavljanje finansijskih iskaza

Finansijski iskazi sastavljeni su prema principu istorijskog troška sa izuzetkom finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju i investicionih nekretnina koja se vrednuju po fer vrijednosti, zatim nekretnina, opreme koja se vode primjenom revalorizacionog modela, kao i drugih finansijskih sredstava i obaveza (uključujući izvedene finansijske instrumente) po fer vrijednosti kroz dobitak ili gubitak.

(c) Funkcionalna i iskazna valuta

Priloženi finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama EUR, što je i funkcionalna valuta Banke. Svi finansijski podaci su iskazani u hiljadama EUR i zaokruženi na najbližu hiljadu.

(d) Korišćenje procjenjivanja i pretpostavki

Pripremanje finansijskih iskaza u skladu sa MSFI zahtijeva upotrebu procjena i pretpostavki koje utiču na efekte primjenjivanja politika, prikazane iznose aktive i pasive, i na prikazane iznose prihoda i rashoda tokom iskaznog perioda. Procjene i prosuđivanja se donose na osnovu istorijskog iskustva i drugih činilaca, uključujući očekivanja u pogledu budućih događaja za koje se vjeruje da su u okvirima datih okolnosti razumna, gdje rezultati daju dobru osnovu za procjenu knjigovodstvene vrijednosti aktive i pasive koje se ne mogu jasno sagledati iz drugih izvora. Stvarni rezultati se mogu razlikovati od pomenutih procjena.

Procjene i prosuđivanja su predmet stalnog razmatranja. Promjene računovodstvenih procjena se priznaju u periodu kada je došlo do izmjene, ako se izmjena odnosi samo na taj period, odnosno, ako se izmjena odnosi na tekuće i buduće periode, priznaju se i u tom periodu i u budućim periodima.

Posebna područja nesigurnosti procjenjivanja i kritičnih pretpostavki u primjeni računovodstvenih politika koje su od velikog značaja za iznose objelodanjene u finansijskim iskazima, objelodanjena su u napomeni 5. uz finansijske iskaze.

CBCG je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza pripremljenih u skladu sa MSFI primjenjivala računovodstvene politike objelodanjene u napomeni 3.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)****2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza (nastavak)****(e) Standardi i tumačenja koji su prvi put u primjeni u tekućem periodu**

U trenutku odobrenja priloženih finansijskih iskaza, objavljeni su sljedeći novi i revidirani standardi i tumačenja:

U tekućoj godini CBCG je primijenila izmjene i dopune MSFI izdatih od strane Međunarodnog Odbora za računovodstvene standarde („Odbor“) čija je primena obavezna za računovodstvene periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine:

- MSFI 14 „Računi regulatornih aktivnih vremenskih razgraničenja“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine).
- Dopune MRS 16 „Nekretnine, postrojenja i oprema“ i MRS 38 „Nematerijalna imovina“ - Tumačenje prihvatljivih metoda amortizacije (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine).
- Dopune MRS 16 „Nekretnine, postrojenja i oprema“ i MRS 41 „Poljoprivreda“ - Poljoprivreda – industrijske biljke (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine).
- Dopune i izmene različitih standarda „Poboljšanja MSFI (za period od 2012. do 2014. godine), koja su rezultat Projekta godišnjeg kvalitativnog poboljšanja MSFI (MSFI 5, MSFI 7, MRS 19 i MRS 34) radi otklanjanja neusaglašenosti i pojašnjenja formulacija (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine).
- Dopune MRS 1 „Prezentacija finansijskih izvještaja“ - Inicijativa za objelodanjivanje, na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine.

(f) Objavljeni standardi i tumačenja koji još uvijek nijesu u primjeni

Na dan objavljivanja ovih finansijskih iskaza sledeći standardi, njihove dopune i tumačenja bili su objavljeni, ali nijesu još uvijek stupili na snagu za poslovnu godinu koja se završava 31. decembra 2016. godine:

- MSFI 9 „Finansijski instrumenti“ i kasnije dopune, koji zamjenjuje zahtjeve MRS 39 „Finansijski instrumenti: priznavanje i odmjeravanje“, u vezi s klasifikacijom i odmjeravanjem finansijske imovine. Standard eliminiše postojeće kategorije iz MRS 39 - sredstva koja se drže do dospelja, sredstva raspoloživa za prodaju i krediti i potraživanja. MSFI 9 je na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine, uz dozvoljenu raniju primjenu.

U skladu sa MSFI 9, finansijska sredstva će se klasifikovati u jednu od dve navedene kategorije prilikom početnog priznavanja: finansijska sredstva vrednovana po amortizovanom trošku ili finansijska sredstva vrednovana po fer vrijednosti. Finansijsko sredstvo će se priznavati po amortizovanom trošku ako sljedeća dva kriterijuma budu zadovoljena: sredstva se odnose na poslovni model čiji je cilj da se naplaćuju ugovoreni novčani tokovi i ugovoreni uslovi pružaju osnov za naplatu na određene datume novčanih tokova koji su isključivo naplata glavnice i kamate na preostalu glavnici. Sva ostala sredstva će se vrednovati po fer vrijednosti. Dobici i gubici po osnovu vrednovanja finansijskih sredstava po fer vrijednosti će se priznavati u bilansu uspeha, izuzev za ulaganja u instrumente kapitala sa kojima se ne trguje, gdje MSFI 9 dopušta, pri inicijalnom priznavanju, kasnije nepromjenljivi izbor da se sve promjene fer vrijednosti priznaju u okviru ostalih dobitaka i gubitaka u izvještaju o ukupnom rezultatu. Iznos koji tako bude priznat u okviru izvještaja o ukupnom rezultatu neće moći kasnije da se prizna u bilansu uspeha.

- MSFI 15 „Prihodi iz ugovora sa kupcima“, koji definiše okvir za priznavanje prihoda. MSFI 15 zamjenjuje MRS 18 „Prihodi“, MRS 11 „Ugovori o izgradnji“, IFRIC 13 „Programi lojalnosti klijenata“, IFRIC 15 „Sporazumi za izgradnju nekretnina“ i IFRIC 18 „Prenosi sredstava od kupaca“. MSFI 15 je na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine, uz dozvoljenu raniju primjenu;

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza (nastavak)

(f) Objavljeni standardi i tumačenja koji još uvijek nijesu u primjeni (nastavak)

- MSFI 16 „Lizing“, obezbjeđuje sveobuhvatan model za identifikovanje lizing aranžmana i njihov tretman u finansijskim izvještajima kako davalaca tako i primalaca lizinga. Na dan stupanja na snagu, 1 januara 2019. godine, ovaj standard će zamijeniti sledeće lizing standarde i tumačenja: MRS 17 „Lizing“, IFRIC 4 „Određivanje da li neki aranžman sadrži lizing“, SIC 15 „Operativni lizing – podsticaj“ i SIC 27 „Procjena suštine transakcije uključujući pravni oblik zakupa“;
- Izmjene MSFI 2 „Plaćanje akcijama – klasifikacija i mjerenje transakcija“, na snazi za godišnji izvještajni period koji počinje na dan 1 januara 2018. godine ili kasnije, sa podržanom ranijom primjenom;
- Dopune MSFI 10 „Konsolidovani finansijski izvještaji“ i MRS 28 „Investicije u pridružene entitete i zajedničke poduhvate“ - Prodaja ili prenos sredstava između investitora i njegovih pridruženih entiteta ili zajedničkih poduhvata. Standard je trebalo da bude na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2016. godine, ali je u decembru 2015. godine IASB odložio primjenu do budućeg datuma, a ranija primjena izmijenjenog standarda je dozvoljena;
- Izmjene MRS 7 – „Inicijativa za obelodanjivanja“ zahtijevaju od entiteta takva obelodanjivanja koja omogućuju korisnicima finansijskih izvještaja da procijene promjene u obavezama nastale finansijskim aktivnostima, uključujući promjene nastale i od novčanih i nenovčanih promjena. Izmjene MRS 7 su na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2017. godine, uz dozvoljenu raniju primjenu;
- Izmjene MRS 12 „Porez na dobitak“ koje se odnose na identifikovanje odloženih poreskih sredstava za nerealizovane gubitke, primjenjuju se retrospektivno za godišnje periode koji počinju na dan 1. decembra 2017. ili kasnije, sa podržanom ranijom primjenom

MSFI 9 „Finansijski instrumenti“

MSFI 9, izdat u novembru 2009. godine, uvodi nove zahtjeve u pogledu klasifikacije i vrednovanja finansijskih sredstava. MSFI 9 je u oktobru 2010. godine dopunjen zahtjevima u vezi sa klasifikacijom i vrednovanjem finansijskih obaveza i prestankom priznavanja, a u novembru 2013. godine novim zahtjevima u vezi sa opštim računovodstvom zaštite (hedžinga). Sljedeća revidirana verzija MSFI 9 izdata je u julu 2014. godine da bi obuhvatila a) zahtjeve u vezi sa umanjenjem vrijednosti finansijskih sredstava i b) ograničene izmjene i dopune zahteva u vezi sa klasifikacijom i uvođenjem kategorije fer vrijednost kroz izvještaj o ostalom ukupnom rezultatu za mjerenje određenih jednostavnih dužničkih instrumenata.

Ključni zahtjevi MSFI 9 su:

- Sva priznata finansijska sredstva iz djelokruga MRS 39 Finansijski instrumenti: „Priznavanje i odmjeravanje“ moraju naknadno biti vrednovana ili po amortizovanoj vrijednosti ili po fer vrijednosti. Dužnički instrument koji se drži u okviru poslovnog modela koji ima za cilj naplatu ugovorenih novčanih tokova i ima ugovorene novčane tokove koji predstavljaju samo plaćanja glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice se generalno odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti na kraju narednog perioda. Dužnički instrumenti koji se drže u okviru poslovnog modela čiji se cilj postiže i naplatom ugovorenih novčanih tokova i prodajom finansijske imovine, a čije ugovorne odredbe rezultuju novčanim tokovima na unaprijed utvrđene datume koji su prvenstveno plaćanja glavnice i kamate na neotplaćeni dio glavnice generalno se odmjeravaju po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat. Svi ostali dužnički instrumenti i udjeli moraju se odmjeravati po fer vrijednosti na kraju narednog perioda. Takođe, prema MSFI 9, ukoliko se instrument kapitala ne drži radi trgovanja, subjekt može donijeti neopozivu odluku pri početnom priznavanju da se takav instrument mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat, pri čemu se jedino prihod od dividendi priznaje u okviru iskaza o dobitku i gubitku.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)****2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza (nastavak)****(f) Objavljeni standardi i tumačenja koji još uvijek nijesu u primjeni (nastavak)**

- U vezi sa odmjeravanjem finansijskih obaveza označenih za odmjeravanje po fer vrijednosti kroz iskaz o dobitku i gubitku, MSFI 9 zahtijeva da iznos promjene u fer vrijednosti finansijske obaveze koja nastane usled promjena kreditnog rizika te obaveze bude prikazan u ostalom ukupnom rezultatu, osim ako bi prezentacija efekta promjene kreditnog rizika obaveze u ostalom ukupnom rezultatu prouzrokovala ili uvećala računovodstvenu neusaglašenost u iskazu o dobitku i gubitku. Promjene fer vrijednosti obaveze koje nastaju usljed kreditnog rizika te obaveze naknadno se ne reklasifikuju na iskaz o dobitku i gubitku. Prema MRS 39, cijeli iznos promjene fer vrijednosti finansijske obaveze označene za odmjeravanje po fer vrijednosti kroz iskaz o dobitku i gubitku, prikazuje se u okviru iskaza o dobitku i gubitku.
- U vezi sa umanjnjem vrijednosti finansijskih sredstava, MSFI 9 zahtijeva primjenu modela očekivanih kreditnih gubitaka za razliku od modela nastalih kreditnih gubitaka prema MRS 39. Model očekivanih kreditnih gubitaka zahtijeva da subjekt računovodstveno obuhvati očekivane kreditne gubitke i promjene u navedenim očekivanim kreditnim gubicima na svaki datum izvještavanja na način da odrazi promjene u kreditnom riziku od početnog priznavanja. Drugim rečima, više nije neophodno da se kreditni događaj desi prije priznavanja kreditnih gubitaka.

Rukovodstvo Banke razmatra uticaj navedenih standarda i tumačenja na finansijske iskaze Banke, kao i datum njihovog stupanja na snagu, i smatra da njihovo usvajanje neće imati materijalno značajne efekte na finansijske iskaze Banke u periodu njihove početne primjene. Rukovodstvo Banke ne razmatra raniju primjenu navedenih standarda.

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa rezervisanja po kreditima i kamatama, rezervisanja za depozite kod drugih banaka, rezervisanja za trajne uloge i vanbilansne stavke. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA**3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata, naknada i provizija**

Prihodi i rashodi od kamata za kamatonosne finansijske instrumente se priznaju u okviru prihoda od kamata i rashoda kamata u iskazu o dobitku i gubitku. Metod efektivne kamatne stope je metod za obračun troškova otplate finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza, kao i za alokaciju prihoda od kamata i rashoda kamata tokom odnosnog perioda. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno svodi procijenjena buduća plaćanja ili naplate kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, u kraćem vremenskom periodu, na neto knjigovodstvenu vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kada računa efektivnu kamatnu stopu, CBCG procjenjuje tokove gotovine uzimajući u obzir sve ugovorene uslove finansijskog instrumenta, ali ne i buduće kreditne gubitke.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija priznaju se na principu realizacije u momentu kada je usluga pružena. Naknade i provizije prevashodno obuhvataju naknade za usluge platnog prometa u zemlji, naknade za poslove fiskalnog agenta i naknade za druge usluge koje CBCG pruža u skladu sa Zakonom. CBCG nije imala prihode i rashode od naknada i provizija po osnovu izdavanja kredita u toku obračunskog perioda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.2. Operativni lizing**

Zakupi u kojima zakupodavac zadržava značajniji dio rizika i koristi od vlasništva klasifikuju se kao operativni zakupi (lizing).

Sredstva koja su data u operativni lizing uključena su u poziciju investicione nekretnine u iskazu o finansijskoj poziciji. Prihodi po osnovu lizinga (bez bilo koje stimulacije date korisniku lizinga) priznaju se kao prihod u iskazu o dobitku i gubitku, u jednakim godišnjim iznosima, tokom perioda trajanja lizinga.

3.3. Preračunavanje stranih valuta***Funkcionalna valuta i valuta prikazivanja***

Stavke uključene u finansijske iskaze CBCG se odmjeravaju korišćenjem valute primarnog privrednog okruženja u kom CBCG posluje („funkcionalna valuta“). Finansijski iskazi su prikazani u hiljadama EUR koji predstavlja funkcionalnu valutu i valutu prikazivanja Banke.

Transakcije i stanja

Transakcije u stranoj valuti se preračunavaju u funkcionalnu valutu primjenom deviznih kurseva važećih na dan transakcije. Pozitivne i negativne kursne razlike nastale iz izmirenja takvih transakcija i iz preračuna monetarnih sredstava i obaveza izraženih u stranim valutama na kraju godine, priznaju se u iskazu o dobitku i gubitku.

3.4. Porezi i doprinosi**Porez na dobit**

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore, CBCG je oslobođena plaćanja poreza na dobit.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Ostali porezi iskazani su u okviru troškova poslovanja. Iznosi poreza koji je CBCG u obavezi da plati su iskazani u okviru ostalih obaveza kao obaveze za poreze.

3.5. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Za potrebe sastavljanja iskaza o tokovima gotovine, gotovina i gotovinski ekvivalenti obuhvataju stanja sa rokom dospjeća kraćim od tri mjeseca od dana pribavljanja, uključujući gotovinu u trezoru i depozite po viđenju i kratkoročne depozite kod stranih banaka.

3.6. Finansijski instrumenti***Finansijska sredstva***

CBCG je klasifikovala finansijska sredstva u sljedeće kategorije: krediti i potraživanja i finansijska sredstva raspoloživa za prodaju i finansijska sredstva do dospjeća. Rukovodstvo vrši klasifikaciju finansijskih sredstava pri inicijalnom priznavanju.

(a) Krediti i potraživanja

Kredit i potraživanja su nederivativna finansijska sredstva sa fiksnim ili odredivim isplata koja nijesu kotirana na aktivnom tržištu. Svi krediti i pozajmice se inicijalno priznaju po fer vrijednosti. Svi krediti i pozajmice priznaju se kada se sredstva prenesu korisniku. Nakon inicijalnog priznavanja, naknadna odmjeravanja se vrše po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metode efektivne kamatne stope.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)*****Finansijska sredstva (nastavak)****(b) Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju*

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju su sredstva za koja postoji namjera da se drže neodređeni vremenski period, koja mogu da se prodaju prema potrebi za likvidnošću ili zbog promjena kamatne stope, deviznog kursa ili cijene kapitala.

Redovna kupovina i prodaja ulaganja se priznaju na dan transakcije, a to je dan kada se CBCG obavezala da će kupiti ili prodati sredstvo.

Finansijska sredstva se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za transakcione troškove.

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju se nakon inicijalnog priznavanja iskazuju po fer vrijednosti.

Dobici i gubici proistekli iz promjena fer vrijednosti finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju priznaju se direktno u kapitalu, do momenta otuđenja ili umanjenja vrijednosti usljed obezvređenja. Tada se kumulirani dobitci ili gubici, prvobitno priznati u kapitalu, priznaju u iskazu o dobitku i gubitku.

Fer vrijednost finansijskih sredstava, koja se kotiraju na berzi, zasniva se na tekućim cijenama ponude i tražnje. Ukoliko tržište nekog finansijskog sredstva nije aktivno, CBCG utvrđuje fer vrijednost tehnikama procjene. To uključuje primjenu nedavnih transakcija između nezavisnih strana, pozivanje na druge instrumente koji su suštinski isti, analizu diskontovanih novčanih tokova i drugih tehnika procjene koje koriste učesnici na tržištu.

Prihodi po osnovu kamata na ove instrumente se obračunavaju metodom efektivne kamatne stope i iskazujući u okviru prihoda od kamate.

(c) Finansijska sredstva do dospijea

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospijecom, za koje CBCG ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do dospijea. Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravke vrijednosti, odnosno gubitak po osnovu obezvređenja. Amortizovana vrijednost obračunava se uzimajući u obzir sve diskonte ili premije pri kupovini u toku perioda dospijea.

Prihodi po osnovu kamata na ove instrumente se obračunavaju metodom efektivne kamatne stope i iskazujući u okviru prihoda od kamate.

(d) Prebijanje finansijskih instrumenta

Finansijska sredstva i obaveze se prebijaju, a u iskazu o finansijskoj poziciji se iskazuje neto iznos kada postoji zakonsko pravo da se izvrši prebijanje priznatih iznosa i namjera da se izmire na neto osnovi ili da se istovremeno proda sredstvo i namiri obaveza.

(e) Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava

CBCG procjenjuje na svaki datum iskaza o finansijskoj poziciji da li postoji objektivni dokaz da je vrijednost finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava umanjena. Vrijednost finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava je umanjena i gubici po tom osnovu se priznaju samo ako postoji objektivni dokaz da je vrijednost umanjena kao rezultat jednog ili više događaja koji su nastali nakon početnog procjenjivanja sredstva (slučaj gubitka) i kada slučaj (ili slučajevi) gubitka utiče na procjenjene buduće novčane tokove finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava koji mogu biti pouzdano procjenjeni.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)*****Finansijska sredstva (nastavak)***

Kriterijumi koje CBCG koristi da odredi da li postoji objektivan dokaz da je vrijednost umanjena uključuju:

- Kašnjenja u plaćanju ugovorene otplate glavnice ili kamate,
- Da dužnik ima poteškoće sa novčanim tokovima (na primjer, smanjenje pokazatelja adekvatnosti kapitala, smanjenje profitabilnosti),
- Kršenje zaštitnih odredbi iz ugovora o kreditu ili uslova kreditiranja,
- Započinjanje postupka stečaja,
- Pogoršanje konkurentne pozicije dužnika,
- Smanjenje vrijednosti instrumenata obezbjeđenja.

Procjenjeni period između nastanka gubitka i njegove identifikacije je određen od strane rukovodstva za svaku grupu finansijskih sredstava. Generalno, dužina perioda se kreće od 3 do 12 mjeseci, a u izuzetnim slučajevima, mogući su i duži periodi.

CBCG procjenjuje da li postoji objektivan dokaz o umanjenju vrijednosti pojedinačno za svako finansijsko sredstvo.

Iznos gubitka je utvrđen kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstva i sadašnje vrijednosti procjenjenih budućih novčanih tokova (isključujući buduće kreditne gubitke koji nijesu nastali), diskontovanih po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi. Knjigovodstvena vrijednost sredstva se smanjuje preko računa ispravke vrijednosti i gubitak se priznaje u iskazu o dobitku i gubitku.

(e) Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

Obračun sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova finansijskih sredstava, koja su obezbjeđena finansijskim sredstvom kao instrumentom obezbjeđenja, odražava novčani tok koji može prosteći poništenjem prava umanjenog za troškove pribavljanja i prodaje instrumenta obezbjeđenja, bez obzira na to da li je ili nije to poništenje vjerovatno.

Kada je kredit nenaplativ, otpisuje se preko računa ispravke vrijednosti za obezvrjeđenje kredita. Takvi krediti se otpisuju nakon što se završe sve neophodne procedure i utvrdi iznos gubitka.

Ako se u narednom periodu iznos gubitka zbog umanjenja vrijednosti smanji i smanjenje se može objektivno povezati sa događajem nakon što je umanjenje vrijednosti priznato (kao što je poboljšanje dužnikovog kreditnog rejtinga), prethodno priznati gubitak zbog umanjenja vrijednosti se ukida korekcijom na računu ispravke vrijednosti. Iznos korekcije se priznaje u iskazu o dobitku i gubitku kao smanjenje gubitka po osnovu umanjenja vrijednosti kredita.

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze se inicijalno priznaju po fer vrijednosti koja je uobičajeno vrijednost priliva, umanjena za nastale transakcione troškove. U narednim periodima finansijske obaveze se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti, primjenom metode efektivne kamatne stope.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Nematerijalna ulaganja

Stečene licence računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu softvera. Izdaci vezani za razvoj novih kompjuterskih softvera priznaju se kao trošak u periodu kada nastanu. Izdaci direktno povezani sa razvojem postojećih softverskih aplikacija koje kontroliše CBCG se kapitalizuju samo kada je vjerovatno da će CBCG generisati ekonomsku korist pripisivu tom ulaganju i kada se troškovi mogu pouzdano odmjeriti. Direktno pripisivi troškovi uključuju troškove zaposlenih u timu koji je razvio softver.

Trošak kojim se poboljšavaju i pospješuju performanse računarskih programa koje prevazilaze njihove prvobitne specifikacije priznaje se kao povećanje vrijednosti računarskog softvera u upotrebi. Računarski softver se amortizuje primjenom proporcionalne metode, tokom njegovog korisnog vijeka upotrebe, ali ne duže od pet godina.

Ostali troškovi vezani za održavanje softverskih programa se priznaju kao trošak perioda u kom su nastali.

Nematerijalna ulaganja podliježu provjeri da li je došlo do umanjenja njihove vrijednosti uvijek kada događaji ili izmjenjene okolnosti ukažu da knjigovodstvena vrijednost možda neće biti nadoknadiva. Gubitak zbog umanjenja vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknadive vrijednosti. Nadoknadiva vrijednost je fer vrijednost sredstva umanjena za troškove prodaje ili vrijednost u upotrebi, u zavisnosti od toga koja od ove dvije vrijednosti je veća. Za svrhu procjene umanjenja vrijednosti, sredstva se grupišu na najnižim nivoima na kojima mogu da se utvrde odvojeni prepoznatljivi novčani tokovi (jedinice koje generišu gotovinu).

3.8. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema CBCG se, kako je niže navedeno, iskazuju po revalorizovanoj vrijednosti umanjenoj za kumuliranu ispravku vrijednosti.

Zemljište se iskazuje po nabavnoj vrijednosti i ne podliježe amortizaciji.

Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, ukoliko je primjenljivo, samo kada postoji vjerovatnoća da će CBCG u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano odmjeriti. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete iskaz o dobitku i gubitku izvještajnog perioda u kome su nastali.

Amortizacija nekretnina, postrojenja i opreme se obračunava primjenom proporcionalne metode kako bi se njihov trošak rasporedio na njihovu rezidualnu vrijednost tokom predviđenog korisnog vijeka trajanja sredstva.

Primjenjene stope amortizacije za 2015. i 2016. godinu za najznačajnije grupe nekretnina, postrojenja i opreme, određene na bazi korisnog vijeka upotrebe sredstava, su sljedeće:

Glavne kategorije nekretnina, postrojenja i opreme	Stopa amortizacije nakon procjene (%)
Građevinski objekti	1,47 – 2,63
Pomoćni objekti	1,30 – 33,33
Trafostanice, generatori, agregati	6,67 – 20,00
Oprema za rad sa novcem	100,00
Računari i prateća oprema	25,00 – 50,00
Mobilni telefoni	33,33 – 50,00
Telekomunikaciona i PTT oprema	8,33 – 50,00
Kancelarijski namještaj i oprema	10,00 – 50,00
Motorna vozila	12,50 – 25,00

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.8. Nekretnine, postrojenja i oprema (nastavak)**

Dobici i gubici po osnovu otuđenja nekretnina, postrojenja i opreme se utvrđuju kao razlika između novčanog priliva i knjigovodstvene vrijednosti i iskazuju se u iskazu o dobitku i gubitku u okviru ostalih operativnih troškova.

Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog iskaza o finansijskoj poziciji. Provjera da li je došlo do umanjena vrijednosti osnovnih sredstava vrši se kada događaji ili izmjenjene okolnosti ukažu da knjigovodstvena vrijednost možda neće biti nadoknadiva. Gubitak zbog umanjena vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknadive vrijednosti. Nadoknadiva vrijednost je fer vrijednost sredstva umanjena za troškove prodaje ili vrijednost u upotrebi, u zavisnosti od toga koja od te dvije vrijednosti je veća. Za svrhu procjene umanjena vrijednosti, sredstva se grupišu na najnižim nivoima na kojima mogu da se utvrde odvojeni prepoznatljivi novčani tokovi (jedinice koje generišu gotovinu).

Nekretnine, postrojenja i oprema podliježu redovnoj revalorizaciji. Učestalost revalorizacije zavisi od kretanja fer vrijednosti sredstava koja se revalorizuju. Kada se sredstvo revalorizuje, njegova kumulirana revalorizacija, do datuma nove revalorizacije, se preračunava u srazmjeri sa izmjenom njegove bruto knjigovodstvene vrijednosti, tako da knjigovodstvena vrijednost sredstva nakon revalorizacije bude jednaka njegovoj revalorizovanoj vrijednosti. Revalorizacija je izvršena u septembru 2016. godine.

Povećanje knjigovodstvene vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme po osnovu revalorizacije iskazuje se na računu revalorizacione rezerve u okviru kapitala. Smanjenja knjigovodstvene vrijednosti kojima se umanjuju prethodna povećanja vrijednosti istih sredstava terete direktno revalorizacione rezerve; sva ostala smanjenja terete iskaz o dobitku i gubitku. Revalorizaciona rezerva se prenosi direktno u neraspoređenu dobit/(kumulirani gubitak) kada se revalorizovana sredstva povuku iz upotrebe ili prodaju.

Međutim, neke rezerve mogu biti prenijete i dok se sredstvo koristi. U tom slučaju, iznos prenijete rezerve predstavlja razliku između amortizacije zasnovane na revalorizovanoj knjigovodstvenoj vrijednosti sredstva i amortizacije zasnovane na prvobitnoj nabavnoj vrijednosti sredstva. Prenošenje revalorizacionih rezervi u neraspoređenu dobit ne vrši se preko bilansa uspjeha.

3.9. Investicione nekretnine

Investicione nekretnine uključuju poslovni prostor koji ne koristi CBCG i koji se izdaje eksterno, uglavnom poslovnim bankama. Investicione nekretnine se inicijalno priznaju po nabavnoj vrijednosti/cijeni koštanja. Troškovi transakcije se uključuju u početno odmjeravanje. Nabavna vrijednost kupljene investicione nekretnine obuhvata njenu nabavnu cijenu i sve direktno pripisive izdatke.

Investicione nekretnine se naknadno vrednuju po njihovoj fer vrijednosti procijenjenoj od strane nezavisnog procjenjivača, a dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti priznaje se u korist ili na teret iskaza o dobitku i gubitku.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom povlačenja iz upotrebe (kada se ne očekuju nikakve buduće ekonomske koristi od otuđenja investicione nekretnine) ili prodaje investicionih nekretnina, utvrđeni su kao razlika između iznosa dobijenog prodajom i knjigovodstvene vrijednosti investicione nekretnine u periodu povlačenja iz upotrebe ili otuđenja i iskazuju se u iskazu o dobitku i gubitku kao dio poslovnih prihoda ili kao dio poslovnih rashoda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.10. Numizmatički kovani novac**

Numizmatički kovani novac se vrednuje po cijeni koštanja ili neto prodajnoj vrijednosti, u zavisnosti od toga koja je od ove dvije vrijednosti manja.

3.11. Rezervisanja

Rezervisanja za odštetne zahtjeve po sudskim sporovima se priznaju kada: CBCG ima postojeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja, kada je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava i kada se može pouzdano procijeniti iznos obaveze.

Kada postoji veći broj sličnih obaveza, vjerovatnoća da će doći do odliva sredstava za izmirenje obaveze se utvrđuje uzimanjem u obzir vrste obaveza kao cjeline. Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka za izmirenje obaveze, primjenom stope prije oporezivanja, koja odražava tekuću tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i specifične rizike povezane sa obavezom. Povećanje rezervisanja zbog isteka vremena se priznaje kao trošak kamata.

3.12. Primanja zaposlenih*a) Obaveze za penzije*

CBCG plaća državnim fondovima za sve zaposlene obavezne doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti. Doprinosi na teret zaposlenog za penzijsko i invalidsko osiguranje se obračunavaju po stopi od 15% na bruto zaradu. Doprinosi na teret poslodavca za penzijsko i invalidsko osiguranje se obračunavaju po stopi od 5.5% na bruto zaradu. Doprinosi se iskazuju kao trošak u momentu nastanka i iskazani su u iskazu o dobitku i gubitku u okviru troškova zaposlenih. CBCG nema drugih obaveza za doprinose izuzev obaveza za navedene doprinose.

b) Otpremnine

Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa od strane CBCG prije datuma redovnog penzionisanja ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa u zamjenu za otpremninu. CBCG priznaje otpremninu pri raskidu radnog odnosa kada je evidentno obavezno da: ili raskine radni odnos sa zaposlenim u skladu sa detaljnim zvaničnim planom, bez mogućnosti odustajanja; ili da obezbijedi otpremninu za prestanak radnog odnosa u cilju smanjenja broja zaposlenih. Otpremnine koje dospijevaju u razdoblju dužem od 12 mjeseci nakon datuma iskaza o finansijskoj poziciji svode se na sadašnju vrijednost.

c) Krediti za rješavanje stambenih potreba

U skladu sa Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u CBCG i odluke Komisije za stambena pitanja, CBCG dodjeljuje kredite zaposlenima za rješavanje stambenih potreba. Krediti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti. Naknadno se mjere po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Razlika između fer vrijednosti na dan priznavanja i raspodijeljenih sredstava priznaje se kao unaprijed plaćene beneficije zaposlenih u okviru dugoročnih potraživanja od zaposlenih. Unaprijed plaćena primanja zaposlenih se amortizuju u toku perioda primanja beneficija. Period primanja je očekivani radni vijek zaposlenog, i ne može biti duži od perioda na koji je odobren kredit. Ukoliko zaposleni prekine radni odnos sa Bankom pre isteka radnog vijeka, sredstva koja su u tom trenutku priznata kao unaprijed plaćene beneficije se otpisuju, a odnosni gubitak se evidentira u iskazu o dobitku i gubitku.

d) Bonusi

CBCG priznaje obavezu i trošak za bonuse zaposlenima u skladu sa Pravilnikom o vrednovanju učinaka zaposlenih u CBCG.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2016. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.13. Osnovni kapital i rezerve**

Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore propisano je da se kapital Centralne banke sastoji od osnovnog kapitala i rezervi, a da minimalni osnovni kapital iznosi EUR 50.000 hiljada.

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci, izvršena je transformacija kapitala tako što su se osnivački kapital i generalne rezerve transformisale u osnovni kapital. Zakonom se definišu kategorije rezervi u vidu opštih, specijalnih i revalorizacionih rezervi.

Osnovni kapital na dan 31. decembra 2016. godine iznosi EUR 40.000 hiljada.

3.14. Pravična (fer) vrijednost

Fer vrijednost je cijena koja bi bila ostvarena prodajom neke stavke imovine ili plaćena za prenos neke obaveze u urednoj transakciji među tržišnim učesnicima na datum mjerenja.

Fer vrijednost je cijena postignuta u prodaji imovine, odnosno prenosu obaveza u transakciji s tržišnim učesnikom na glavnom tržištu, tj. tržištu s najvećim prometom i najintenzivnijim aktivnostima predmetnom imovinom odnosno obavezom. Ako ne postoji glavno tržište, koristi se cijena najpovoljnijeg tržišta, tj. tržišta na kojem bi subjekt mogao postići najpovoljniju cijenu.

Fer vrijednost nefinansijske stavke imovine mjeri se prema maksimalnoj i najboljoj mogućoj upotrebi kod tržišnog učesnika. Ako tržišni ili neki drugi faktori ne ukazuju suprotno, pretpostavlja se da je trenutna upotreba sredstva u subjektu maksimalna i najbolja moguća.

Fer vrijednost neke obaveze ili vlasničkog instrumenta subjekta utvrđuje se uz pretpostavku da će instrument biti prenesen na datum mjerenja.

Kad su transakcije neposredno vidljive na tržištu, utvrđivanje fer vrijednosti je relativno jednostavno, a ako to nije slučaj, koriste se tri tehnike vrednovanja koje subjekti mogu koristiti u utvrđivanju fer vrijednosti i to:

- Tržišni pristup - CBCG koristi cijene i druge relevantne informacije iz tržišnih transakcija identičnom ili uporedivom (tj. sličnom) imovinom, identičnim ili uporedivim (tj. sličnim) obavezama ili grupom imovine i obaveza;
- Dobitni (prihodni) pristup - CBCG svodi buduće iznose (npr. novčane tokove, ili prihode i rashode) na jedan tekući (tj. diskontovani) iznos.
- Troškovni pristup - Tehnika vrednovanja kojom se dobija iznos koji bi bio potreban u sadašnjem trenutku da bi se zamijenio uslužni kapacitet neke imovine (koji se često naziva i tekućim troškom zamjene).

Obaveza CBCG je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti. Rukovodstvo CBCG smatra da se knjigovodstvena vrijednost sredstava i obaveza ne razlikuje od poštene (fer) vrijednosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

4.1. Upravljanje rizicima

Svojim aktivnostima CBCG se izlaže brojnim finansijskim rizicima, od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik,
- tržišni rizik (koji obuhvata rizik valuta, rizik promjene kamatnih stopa i druge rizike promjene cijena),
- rizik likvidnosti i
- operativni rizik.

Preuzimanje rizika je neodvojivi dio poslovanja, a operativni rizici njegov su neizbježni element. Stoga je cilj CBCG da postigne adekvatnu ravnotežu između rizika i koristi koja se želi ostvariti i da minimizira potencijalne štetne efekte na svoje finansijske performanse. Adekvatan odgovor Centralne banke na rizike podrazumijeva analizu, procjenu, prihvatanje i upravljanje rizicima do određenog nivoa.

Politike upravljanja rizicima u Centralnoj banci su kreirane sa ciljem da identifikuju i analiziraju rizike, da uspostave adekvatne limite rizika i kontrole, da prate rizike i kretanja do postavljenih limita, sredstvima pouzdanog i pravovremenog sistema informisanja.

Upravljanje rizicima se sprovodi u okviru Sektora za finansijske i bankarske operacije, na bazi politika koje je usvojio Savjet Centralne banke. Sektor za finansijske i bankarske operacije identifikuje i procjenjuje finansijske rizike u saradnji sa drugim odjeljenjima u Centralnoj banci. Savjet definiše pisane procedure za svobuhvatno upravljanje rizicima, kao i pisane procedure kojima se pokrivaju specifična područja, kao što su rizik promjene kursa valuta, rizik promjene kamatnih stopa, rizik likvidnosti i kreditni rizik.

4.2. Kreditni rizik

CBCG je izložena kreditnom riziku, koji se definiše kao rizik da će povezana strana u finansijskoj transakciji izazvati gubitak po Centralnu banku propuštajući da izvrši preuzetu obavezu.

Značajne promjene u ekonomijama u kojima je koncentrisan portfolio Centralne banke, mogle bi dovesti do gubitaka, koji se razlikuju od onih iskazanih na datum iskaza o finansijskoj poziciji. Zbog toga, menadžment pažljivo upravlja izloženošću kreditnom riziku. Izloženost kreditnom riziku uglavnom je vezana za plasmane u stranim bankama i hartije od vrijednosti.

Upravljanje kreditnim rizikom i kontrola izloženosti riziku su centralizovani u Sektoru za finansijske i bankarske operacije, o čemu se Savjet redovno izvještava.

4.2.1. Mjerenje kreditnog rizika i kontrola postavljenih limita

(a) Plasmani kod stranih banaka

Tokom 2016. godine, sredstva su oročavana kod poslovnih banaka koje zadovoljavaju okvire postavljene Smjernicama za upravljanje međunarodnim rezervama.

(b) Dužničke hartije od vrijednosti

U sastav likvidnog portfolija na kraju 2016. godine ulaze državne dužničke kratkoročne hartije od vrijednosti originalnog dospijeaća do godinu dana, čiji emitenti imaju rejting po S&P-u BBB- i navise, pri čemu samo ograničeni dio sredstava može biti najnižeg rejtinga.

U sastav investicionog portfolija raspoloživog za prodaju na kraju 2016. godine ulaze dužničke hartije od vrijednosti iz izabranih benčmarka koje imaju rejting minimum BBB po S&P, sa strogo definisanim pravilima o procentima izloženosti hartijama najnižeg rejtinga.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.1. Mjerenje kreditnog rizika i kontrola postavljenih limita (nastavak)

Investicionom strategijom je dozvoljeno investiranje sredstava u državne hartije od vrijednosti dospijea od nula do deset godina, kvazi državne i pokrivene obveznice dospijea od nula do pet godina.

Pored toga, u sastav posebnog investicionog portfolija do dospijea na kraju 2016. godine ulaze euroobveznice čiji je emitent država Crna Gora sa rokom dospijea do pet godina, pod uslovom da se kupovina ovih obveznica izvrši na sekundarnom tržištu.

Hartije se čuvaju na kastodi računima kod Deutsche Bundesbank, Frankfurt i Clearstream, Luksemburg.

Ukupan portfolio u dužničkim hartijama je denominovan u EUR.

4.2.2. Umanjenje vrijednosti i politika ispravke vrijednosti

Interni i eksterni sistem rejtinga se fokusira na mapiranje kreditnog kvaliteta na osnovu aktivnosti pozajmljivanja i investiranja. Nasuprot tome, ispravka vrijednosti je priznata u svrhu finansijskog izvještavanja samo za ostvarene gubitke na datum iskaza o finansijskoj poziciji, zasnovane na objektivnom dokazu da je vrijednost umanjena.

	31. decembar 2016.		U hiljadama EUR 31. decembar 2015.	
	Bruto krediti i avansi	Nivo ispravke (%)	Bruto krediti i avansi	Nivo ispravke (%)
Kreditni zaposlenima – kratkoročni dio (Napomena 19)	1.027	-	1.043	-
Kreditni zaposlenima – dugoročni dio (Napomena 25)	1.407	-	1.468	-
HOV do dospijea (Napomena 17)	55.767		58.813	
Ukupno bruto	58.201	-	61.324	-

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku bez kolaterala

U narednoj tabeli je dat prikaz maksimalne izloženosti kreditnom riziku, na dan 31. decembra 2016. godine i 31. decembra 2015. godine. Za sredstva u iskazu o finansijskoj poziciji, izloženost je zasnovana na neto knjigovodstvenom iznosu iskazanom u iskazu o finansijskoj poziciji.

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Gotovina i depoziti po viđenju (Napomena 14)	152.389	78.426
Plasmani u stranim bankama (Napomena 15)	208.308	176.237
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju (Napomena 16)	344.530	318.339
Finansijska sredstva koja se drže do dospeljeća (Napomena 17)	55.767	58.813
Sredstva kod MMF (Napomena 18)	99.992	68.386
Potraživanja (Napomena 20)	2.234	2.074
Ukupno	863.220	702.275

Kao što se vidi iz prethodne tabele, najznačajnija izloženost kreditnom riziku proizilazi iz finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju koja čine 40% ukupne maksimalne izloženosti na dan 31. decembra 2016. godine (2015. godine: 45%), dok se 18% ukupne maksimalne izloženosti na dan 31. decembra 2016. godine proizilazi iz depozita po viđenju kod stranih banaka (2015. godine: 11%) i 24% od oročenih depozita kod stranih banaka (2015. godine: 25%).

Kreditnim rizikom se upravlja odabirom finansijske institucije – poslovne banke ili izdavaoca hartija od vrijednosti, na osnovu kriterijuma koje je usvojio Savjet. U tabeli niže je data analiza depozita Centralne banke kod stranih banaka i hartija od vrijednosti na dan 31. decembra 2016. godine i 31. decembra 2015. godine.

	31. decembar 2016.		U hiljadama EUR 31. decembar 2015.		
	AAA		AAA		
HoV raspoložive za prodaju	AA	43.080	HoV raspoložive za prodaju	AA	32.515
	A	89.346		AA	98.454
	A	39.306		A	23.282
	BBB	172.798		BBB	164.088
Ukupno		344.530	Ukupno		318.339
HoV do dospeljeća	AA	5.664	HoV do dospeljeća	AA	9.100
	B	50.103		B	49.713
Ukupno		55.767	Ukupno		58.813
Banke	AAA	5.013	Banke	AAA	584
	AA	510		AA	-
	A	218.138		A	206.297
	BBB	1		BBB	77
Ukupno		223.662	Ukupno		206.958

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Finansijski plasmani

Finansijski plasmani su klasifikovani na sljedeći način:

31. decembar 2016. godine

U hiljadama EUR

	Oročeni plasmani kod stranih banaka (Napomena 15)	Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju i dospjeća (Napomene 16 i 17)	Sredstva kod MMF-a (Napomena 18)	Potraživanja (Napomena 20)	Stambeni krediti dati zaposlenima (Napomene 19 i 25)	Ukupno
Nedospijeli	208.308	400.297	99.992	-	2.434	711.031
Dospijeli neotpisani	-	-	-	2.234	-	2.234
Pojedinačno otpisani	-	-	-	-	-	-
Bruto	208.308	400.297	99.992	2.234	2.434	713.265
Minus:						
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Neto	208.308	400.297	99.992	2.234	2.434	713.265

31. decembar 2015. godine

U hiljadama EUR

	Oročeni plasmani kod stranih banaka (Napomena 15)	Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju i dospjeća (Napomene 16 i 17)	Sredstva kod MMF-a (Napomena 18)	Potraživanja (Napomena 20)	Stambeni krediti dati zaposlenima (Napomene 19 i 25)	Ukupno
Nedospijeli	176.237	377.152	68.386	-	2.511	624.286
Dospijeli neotpisani	-	-	-	2.074	-	2.074
Pojedinačno otpisani	-	-	-	-	-	-
Bruto	176.237	377.152	68.386	2.074	2.511	626.360
Minus:						
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Neto	176.237	377.152	68.386	2.074	2.511	626.360

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Finansijski plasmani (nastavak)

Plasmani stranim bankama, krediti dati Vladi i domaćim poslovnim bankama nijesu obezbjeđeni instrumentima obezbjeđenja. Zbog toga Centralna banka nije objelodanila fer vrijednost instrumenata obezbjeđenja.

4.2.5. Koncentracija rizika vezanih za finansijska sredstva sa izloženošću kreditnom riziku

Geografske regije

Tabela koja slijedi prikazuje glavnu izloženost kreditnom riziku sredstava u njihovim knjigovodstvenim iznosima, po geografskim regijama, na dan 31. decembra 2016. godine. U ovoj tabeli, izloženost kreditnom riziku je zasnovana na zemlji porijekla banaka i institucija sa kojima CBCG saraduje.

	U hiljadama EUR			
	<u>EU zemlje</u>	<u>SAD</u>	<u>Crna Gora</u>	<u>Ukupno</u>
Gotovina	19	2	137.014	137.035
Depoziti po viđenju kod stranih banaka	15.034	320	-	15.354
Plasmani stranim bankama	208.119	189	-	208.308
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	344.530	-	-	344.530
Finansijska imovina do dospelja	5.664	-	50.103	55.767
Sredstva kod MMF-a	-	99.992	-	99.992
Kreditni i avansi	-	-	2.434	2.434
Ostala finansijska sredstva	-	-	2.234	2.234
Na dan 31. decembra 2016. godine	<u>573.366</u>	<u>100.503</u>	<u>191.785</u>	<u>865.654</u>
Na dan 31. decembra 2015. godine	<u>583.540</u>	<u>68.971</u>	<u>52.275</u>	<u>704.786</u>

4.3. Tržišni rizik

Centralna banka Crne Gore je izložena tržišnim rizicima koji podrazumijevaju rizik da će se fer vrijednosti ili budući novčani tokovi finansijskih instrumenata mijenjati usljed promjena tržišnih cijena. Tržišni rizici se pojavljuju u slučaju otvorenih pozicija zbog promjene kamatnih stopa, kursa valuta i cijena hartija od vrijednosti. CBCG upravlja samo portfolijima koji nijesu namijenjeni trgovanju.

Tržišnim rizicima koji proizilaze iz portfolija u Centralnoj banci upravlja Sektor za finansijske i bankarske operacije. Izvještaji o upravljanju ovim rizicima se redovno dostavljaju Savjetu CBCG.

Portfolio CBCG čine hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju i hartije do dospelja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine**4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)****4.3. Tržišni rizik (nastavak)****4.3.1. Tehnike mjerenja tržišnog rizika**

Glavne tehnike koje se koriste za mjerenje i kontrolu tržišnog rizika su prikazane u nastavku teksta.

Centralna banka koristi metodologiju za procjenu rizika (VAR) za svoj portfolio da bi procijenila izloženost svojih pozicija tržišnom riziku i maksimalno očekivane gubitke, zasnovane na brojnim pretpostavkama za različite promjene u tržišnim uslovima. Savjet CBCG određuje limite za procjenu rizika koji mogu biti prihvatljivi za Centralnu banku, a koji se prate na mjesečnoj osnovi na osnovu izvještavanja Sektora za finansijske i bankarske operacije.

VAR predstavlja statističku metodologiju za određivanje maksimalnih promjena u vrijednosti međunarodnih rezervi koje nastaju usljed promjena cijena finansijskih instrumenata, kao i promjena kursa valuta zajedno sa određenim nivoom povjerljivosti za određeni vremenski interval. Bazelski sporazum iz 1998. godine preporučuje bankama da koriste nivo povjerljivosti od 99% u intervalu od 10 dana kada računaju VAR. VAR metodologija procjenjuje za koliko će se smanjiti međunarodne rezerve kao rezultat fluktuacija cijena i promjena međunarodnih rezervi valuta koje se sastoje od međunarodnih rezervi sa 99% povjerljivosti za interval od 30 dana. Fluktuacije cijena instrumenata i kursa valuta se određuju u skladu sa istorijskim promjenama u cijenama i instrumentima i valutama koji su sadržani u deviznim rezervama na kraju mjeseca. Procjena VAR koja daje nivo povjerljivosti od 99% označava maksimalne promjene u deviznim rezervama u okruženju uobičajenih tržišnih promjena sa vjerovatnoćom od 99%.

Korišćenje ovog pristupa ne spriječava gubitke koji mogu nastati izvan ovih limita u uslovima značajnijih tržišnih pomjeranja.

Budući da VAR čini sastavni dio režima za kontrolisanje tržišnog rizika, VAR limiti se objavljuju od strane Savjeta na godišnjem nivou za investiranje u hartije od vrijednosti. Stvarna izloženost u poređenju sa limitima se revidira mjesečno od strane Sektora za finansijske i bankarske operacije.

Na dan 31. decembra 2016. godine maksimum VAR je bio -0.28%, dok je minimum VAR bio -0,20% tržišne vrijednosti čitavog portfolija. Kada se VAR obračuna na mjesečnom nivou za čitav portfolio na dan 31. decembra 2016.godine u normalnim uslovima, u 5% slučajeva može se očekivati gubitak veći od 0,20% odnosno EUR 606 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.2. Rizik promjene kursa valuta

CBCG je izložena efektima promjena opštevažećeg kursa valuta na finansijske pozicije i tokove gotovine. Tabela koja slijedi sumira izloženost CBCG riziku promjene kursa valuta na dan 31. decembra 2016. godine. U tabeli su uključena finansijska sredstva i obaveze CBCG po neto knjigovodstvenoj vrijednosti, kategorizovani po valutama.

	EUR	USD	U hiljadama EUR	
			SDR	Ukupno
31. decembar 2016. godine				
Sredstva				
Gotovina i depoziti po viđenju	152.067	322	-	152.389
Oročeni plasmani kod stranih banaka	208.119	189	-	208.308
Sredstva kod MMF-a	-	-	99.992	99.992
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	344.530	-	-	344.530
Finansijska sredstva do dospijeća	55.767	-	-	55.767
Kredit i avansi	2.434	-	-	2.434
Ostala finansijska sredstva	2.234	-	-	2.234
Ukupno finansijska sredstva	765.151	511	99.992	865.654
Obaveze				
Računi banaka i finansijskih institucija	718.425	-	-	718.425
Računi Vlade i drugih organizacija	12.272	-	-	12.272
Obaveze prema MMF	-	-	100.186	100.186
Ostale finansijske obaveze	161	-	-	161
Ukupno finansijske obaveze	730.858	-	100.186	831.044
Neto bilansna pozicija	34.293	511	(194)	34.610
31. decembar 2015 godine				
Ukupna finansijska sredstva	635.816	584	68.386	704.786
Ukupne finansijske obaveze	601.563	-	68.476	670.039
Neto bilansna pozicija	34.253	584	(90)	34.747

Na dan 31. decembra 2016. godine, ukoliko bi kurs dolara ojačao/oslabio za 10% prema euru, pod uslovom da su svi ostali faktori nepromijenjeni, neto dobit bi za godinu bila za EUR 35 hiljada niža/viša (2015. godine: EUR 35 hiljada), kao rezultat gubitaka/dobitaka usljed promjene kursa valuta.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.3. Rizik promjene kamatnih stopa

Rizik novčanih tokova od promjene kamatnih stopa je rizik da će budući novčani tokovi finansijskih instrumenata fluktuirati zbog promjena tržišnih kamatnih stopa. Fer vrijednost rizika od promjene kamatne stope je rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta fluktuirati zbog promjena tržišne kamatne stope. CBCG je izložena efektima fluktuacija opštevažićeg nivoa tržišnih kamatnih stopa i u fer vrijednosti i u novčanim tokovima. Kamatne marže se mogu povećati kao rezultat takvih promjena, ali mogu takođe smanjiti gubitke u uslovima pojavljivanja neočekivanih tržišnih pomjeranja. Savjet određuje limite za dozvoljeni nivo neusklađenosti pri promjeni kamatne stope, što se prati na mjesečnoj osnovi od strane Sektora za finansijske i bankarske operacije CBCG.

Tabela koja slijedi sumira izloženost CBCG riziku promjene kamatnih stopa. Ona prikazuje finansijske instrumente CBCG po knjigovodstvenoj vrijednosti, kategorizovanih po roku kraćem od roka dospijea i perioda izmjene kamatne stope.

	U hiljadama EUR					
	Do 1 mjeseca	1-12 mjeseci	1-5 godina	Preko 5 godina	Nekama- tonosni	Ukupno
31. decembar 2016. godine						
Sredstva						
Gotovina i depoziti po viđenju	152.389	-	-	-	-	152.389
Oročeni plasmani kod stranih banaka	-	208.308	-	-	-	208.308
Sredstva kod MMF-a	99.992	-	-	-	-	99.992
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	-	217.853	71.991	54.686	-	344.530
Finansijska sredstva do dospijea	-	3.558	52.209	-	-	55.767
Kredit i avansi	-	-	-	-	2.434	2.434
Ostala finansijska sredstva	-	2.234	-	-	-	2.234
Ukupno finansijska sredstva	252.381	431.953	124.200	54.686	2.434	865.654
Obaveze						
Računi banaka i finansijskih institucija	549.011	-	-	-	169.414	718.425
Računi Vlade i drugih organizacija	12.224	-	-	-	48	12.272
Obaveze prema MMF	100.186	-	-	-	-	100.186
Ostale finansijske obaveze	-	-	-	-	161	161
Ukupno finansijske obaveze	661.421	-	-	-	169.623	831.044
Neto izloženost riziku od promjena kamatnih stopa	(409.040)	431.953	124.200	54.686	(167.189)	34.610
31. decembar 2015. godine						
Neto izloženost riziku od promjena kamatnih stopa	(376.379)	355.323	200.140	-	(144.337)	34.747

Analiza osjetljivosti na kamatni rizik se određuje na osnovu izloženosti riziku od promjene kamatnih stopa na dan izvještavanja. Na dan 31. decembra 2016. godine, da je kamatna stopa bila za 100 baznih poena viša/niza, pod pretpostavkom da su ostali faktori nepromijenjeni, neto dobit Banke bi se za dvanaest mjeseci zaključno na dan 31. decembra 2016. godine povećala/smanjila približno za EUR 346 hiljada (2015. godine: približno EUR 347 hiljada).

4.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da CBCG neće biti u mogućnosti da izmiri svoje finansijske obaveze o roku dospijea i da zamijeni izvore sredstava koji su povučeni. Posljedica toga može biti neizvršavanje obaveza i neispunjavanje ugovora.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)**4.4. Rizik likvidnosti (nastavak)****4.4.1. Proces upravljanja rizikom likvidnosti**

Proces upravljanja rizikom likvidnosti, koji se izvršava unutar Centralne banke i prati od strane stručnog tima Trezora CBCG, uključuje:

- dnevno finansiranje kojim se upravlja tako što se prate budući novčani tokovi da bi se očekivani zahtjevi mogli ispuniti. To podrazumijeva ponovno punjenje fondova po njihovom dospjeću ili kada su pozajmljeni klijentima;
- održavanje portfolija visoko tržišne aktive koja može biti lako likvidna kao način zaštite u slučaju bilo kakvih nepredviđenih prekida novčanog toka;
- praćenje racija likvidnosti iskaza o finansijskoj poziciji prema internim i regulatornim zahtjevima i
- upravljanje koncentracijom i profilom dužničkih hartija.

Praćenje i izvještavanje podrazumijeva mjerenje tokova gotovine i projekcije za sljedeći dan, sedmicu i mjesec pošto su to ključni periodi za upravljanje likvidnošću. Početna tačka za projekcije je analiza ugovorenih rokova dospjeća finansijskih obaveza i očekivani dan naplate finansijskih sredstava.

4.4.2. Pristup finansiranja

Izvori likvidnosti se redovno revidiraju od strane Sektora za finansijske i bankarske operacije kako bi se obezbijedila široka diverzifikacija valuta, područja, dobavljača, proizvoda i uslova.

4.4.3. Nederivativni tokovi gotovine

Tabela koja slijedi prikazuje nederivativne tokove gotovine finansijskih sredstava i obaveza Centralne banke. Iznosi dati u tabeli su ugovoreni nediskontovani novčani tokovi.

	Do 1	1-12	1-5	Preko 5	Ukupno
	mjeseca	mjeseci	godina	godina	
31. decembar 2016. godine					
Sredstva					
Gotovina i depoziti po viđenju	152.389	-	-	-	152.389
Oročeni plasmani kod stranih banaka	-	208.308	-	-	208.308
Sredstva kod MMF-a	99.992	-	-	-	99.992
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	-	217.858	72.286	54.386	344.530
Finansijska sredstva do dospjeća	-	3.558	52.209	-	55.767
Kredit i avansi	-	-	-	2.434	2.434
Ostala sredstva	-	2.234	-	-	2.234
Ukupno finansijska sredstva	252.381	431.958	124.495	56.820	865.654
Obaveze					
Računi banaka i finansijskih institucija	718.425	-	-	-	718.425
Računi Vlade i drugih organizacija	12.272	-	-	-	12.272
Obaveze prema MMF	100.186	-	-	-	100.186
Ostale obaveze	161	-	-	-	161
Ukupno finansijske obaveze	831.044	-	-	-	831.044
Ročna neusklađenost	(578.663)	431.958	124.495	56.820	34.610
31. decembar 2015. godine					
Ukupna sredstva	146.812	355.323	200.140	2.511	704.786
Ukupne obaveze	670.039	-	-	-	670.039
Ročna neusklađenost	(523.227)	355.323	200.140	2.511	34.747

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

4.4.3. Nederivativni tokovi gotovine (nastavak)

Sredstva raspoloživa za pokriće svih obaveza uključuju gotovinu i depozite po viđenju, plasmane u bankama i kredite i avanse. CBCG takođe može odgovoriti na neočekivane odlive gotovine tako što će prodavati sredstva koja su raspoloživa za prodaju (portfolio hartija od vrijednosti).

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

CBCG utvrđuje fer vrijednost finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju na osnovu zvaničnih tržišnih cijena na aktivnom tržištu za identične instrumente.

Knjigovodstvena vrijednost gotovine i depozita po viđenju, kao i računa banaka i finansijskih institucija i računi Vlade i drugih organizacija sama po sebi predstavlja fer vrijednost.

Rukovodstvo Banke je izvršilo procjenu fer vrijednosti sredstava i obaveza koje se vode po amortizovanoj vrijednosti, metodom diskontovanja budućih novčanih tokova, uzimajući u obzir važeće tržišne uslove prilikom utvrđivanja diskontne stope. Po mišljenju Rukovodstva, ova procjena nije dovela do materijalno značajnih odstupanja između fer vrijednosti i knjigovodstvenih vrijednosti ovih sredstava i obaveza.

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih sredstava i obaveza:

Finansijska sredstva 31.12.2016.	U hiljadama EUR			
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Gotovina i depoziti po viđenju	152.389	-	-	152.389
Oročeni plasmani kod stranih banaka	-	208.308	-	208.308
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	344.530	-	-	344.530
Krediti i avansi	-	2.434	-	2.434
Ostala sredstva	-	2.234	-	2.234
Ukupno	496.919	212.976	-	709.895

Finansijske obaveze 31.12.2016.	U hiljadama EUR			
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Računi banaka i finansijskih institucija	718.425	-	-	718.425
Računi Vlade i drugih organizacija	12.272	-	-	12.272
Ostale obaveze	-	161	-	161
Ukupno	730.697	161	-	730.858

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Finansijska sredstva 31.12.2015	U hiljadama EUR			
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Gotovina i depoziti po viđenju	78.426	-	-	78.426
Oročeni plasmani kod stranih banaka	-	176.237	-	176.237
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	318.339	-	-	318.339
Kredit i avansi	-	2.511	-	2.511
Ostala sredstva	-	2.074	-	2.074
Ukupno	396.765	180.822	-	577.587

Finansijske obaveze 31.12.2015.	U hiljadama EUR			
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Računi banaka i finansijskih institucija	579.098	-	-	579.098
Računi Vlade i drugih organizacija	22.450	-	-	22.450
Ostale obaveze	-	15	-	15
Ukupno	601.548	15	-	601.563

Nivo 1 – Kotirane cijene identičnih finansijskih instrumenata koji se kotiraju na aktivnim tržištima.

Nivo 2 – Parametri koji se mogu direktno primjetiti na tržištu, a ne nalaze se na prethodnom nivou.

Nivo 3 – Parametri za vrednovanje finansijskih instrumenata koji se ne zasnivaju na primjetnim tržišnim podacima (neprijetni parametri).

4.6. Upravljanje kapitalom

Ciljevi upravljanja kapitalom, koji je širi koncept u odnosu na osnovni kapital iskazan u iskazu o finansijskoj poziciji, su:

- ispunjenje zahtjeva vezanih za kapital datih u Zakonu o CBCG;
- očuvanje sposobnosti CBCG da nastavi poslovanje u predvidivoj budućnosti i da ispunjava svoje funkcije propisane Zakonom o CBCG i
- održavanje dovoljnog nivoa kapitala u cilju daljeg razvoja osnovnih funkcija CBCG.

Zakonom o CBCG propisano je sljedeće:

- da se kapital CBCG sastoji od osnovnog kapitala i rezervi;
- osnovni kapital iznosi EUR 50.000 hiljada.

U skladu sa Zakonom o CBCG, izvršena je transformacija kapitala u 2010. godini, tako što su se osnivački kapital i generalne rezerve transformisale u osnovni kapital.

Osnovni kapital iznosi EUR 40.000 hiljade na dan 31. decembra 2016. godine. Nedostajući osnovni kapital iznosi EUR 10.000 hiljada i potrebno ga je obezbijediti iz Budžeta Crne Gore (Zakon o Centralnoj banci Crne Gore, „Sl.list CG“ 40/10,46/10 i 6/13).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

5. OSNOVNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA U PRIMJENI RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

CBCG donosi procjene i pretpostavke koje mogu uticati na prikaz iznosa sredstava i obaveza u finansijskim iskazima za narednu finansijsku godinu. Procjene i prosuđivanja biće predmet stalne procjene i donosiće se na osnovu istorijskog iskustva i drugih činilaca, uključujući očekivanja u pogledu budućih događaja za koje se vjeruje da su u okvirima datih okolnosti razumna.

a) Umanjenje vrijednosti hartija od vrijednosti

CBCG utvrđuje da je došlo do umanjenja vrijednosti u hartijama od vrijednosti raspoloživim za prodaju onda kada dođe do značajnog ili produženog smanjenja njihove fer vrijednosti i to ispod njihove nabavne vrijednosti. Određivanje šta je značajno ili produženo zahtijeva rasuđivanje. Umanjenje vrijednosti može biti opravdano onda kada postoji dokaz da je došlo do pogoršanja u finansijskoj poziciji preduzeća u koje se ulaže, privrednoj grani ili sektoru, kao i u novčanim tokovima iz poslovanja i finansiranja.

b) Rezervisanja

Rezervisanja su u velikoj mjeri zasnovana na prosuđivanju, naročito u slučajevima pravnih sporova. CBCG procjenjuje vjerovatnoću nastanka negativnog ishoda koji je rezultat prošlih događaja i ukoliko je ta vjerovatnoća veća od 50%, CBCG formira rezervisanje za cjelokupan iznos obaveze. Rukovodstvo CBCG je veoma oprezno u ovim procjenama, ali usljed značajnog stepena neizvjesnosti, u pojedinim slučajevima su moguća odstupanja između procijenjenog ishoda i stvarnog ishoda događaja.

c) Otpremnine i ostale dugoročne naknade zaposlenima

CBCG je na osnovu odredbi Zakona o radu u obavezi da svojim radnicima isplati zakonom utvrđeni iznos otpremnine za odlazak u penziju. Obaveza Banke nastaje u momentu prestanka radnog odnosa zaposlenog koji je ispunio zakonske uslove za penziju. Sadašnja vrijednost obaveza za otpremnine za odlazak u penziju zavisi od niza faktora - stope rasta zarada, diskontne stope, stope fluktuacije radne snage, itd.

d) Finansijska kriza

Tekuća finansijska i ekonomska kriza u svijetu koja je počela u drugoj polovini 2008. godine je, između ostalog, rezultirala smanjenjem nivoa ulaganja na tržištu kapitala, smanjenjem likvidnosti bankarskog sistema, značajno sniženim kamatnim stopama i prinosima na ulaganja u instrumente sa visokim kreditnim rejtingom i velikim kolebanjima na tržištu hartija od vrijednosti. Neizvjesnost na globalnim finansijskim tržištima je takođe dovela do zatvaranja banaka kao i potrebe pružanja pomoći ugroženim banakama u Sjedinjenim Američkim Državama, Zapadnoj Evropi, Rusiji i drugim djelovima svijeta. Nije moguće s preciznošću predvidjeti obim posljedica finansijske krize, niti je moguće u potpunosti preduzeti mjere zaštite od njih.

I pored nemira na globalnom finansijskom tržištu, bankarski sistem Crne Gore je ostao pouzdan i stabilan, što se može objasniti niskim stepenom koncentracije i izloženosti domaćeg finansijskog sektora visokorizičnim hartijama od vrijednosti u inostranstvu. Međutim, produbljivanje finansijske i ekonomske krize je imalo izražen uticaj na ekonomsku aktivnost u Crnoj Gori, rezultirajući u smanjenoj tražnji za izvoznim proizvodima i robom Crne Gore i daljim pritiskom na stopu ekonomskog rasta. Očekuje se dalji indirektan uticaj na nivo i uslove domaćeg kreditiranja, stopu rasta depozita i restriktivne uslove spoljašnjeg finansiranja.

Rukovodstvo CBCG nije u mogućnosti da pouzdano procijeni efekte bilo kog daljeg pogoršanja likvidnosti finansijskih tržišta i povećane nestabilnosti valuta i tržišta kapitala na finansijski položaj CBCG. Rukovodstvo smatra da preduzima sve neophodne mjere kako bi podržalo opstanak i razvoj poslovanja CBCG u tekućim okolnostima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

6. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA

CBCG je izvršila određene korekcije prethodno iskazanog iskaza o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2015. godine, kao i iskaza o dobitku i gubitku za poslovnu 2015. godinu, radi korekcija finansijskih iskaza iz ranijih godina, kao i promjene računovodstvene politike za investicione nekretnine, a u skladu sa zahtjevima MRS 8 "Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške".

Rukovodstvo CBCG je izvršilo promjenu računovodstvene politike za naknadno vrednovanje investicionih nekretnina tako da umjesto prethodno korišćenog metoda nabavne vrijednosti, nova računovodstvena politika definiše metod fer vrijednosti za odmjeravanje nakon priznavanja i ova nova politika se primjenjuje na sve investicione nekretnine CBCG. Rukovodstvo CBCG je izvršilo dobrovoljnu promjenu pomenute računovodstvene politike u cilju sastavljanja finansijskih iskaza koji će imati za rezultat pružanje pouzdanijih i relevantnijih informacija o efektima transakcija na finansijski položaj i finansijske performanse CBCG. Navedeno je rezultiralo povećanjem ostalih troškova poslovanja u ukupnom iznosu od EUR 44 hiljade, povećanjem investicionih nekretnina u iznosu od EUR 156 hiljada, smanjenjem revalorizacionih rezervi u iznosu od EUR 1.063 hiljade i povećanjem neraspoređene dobiti u iznosu od EUR 1.219 hiljada.

Dodatno, CBCG je u toku 2015. godine postala vlasnik zemljišta čija je vrijednost procjenjena u iznosu od EUR 1.232 hiljade. CBCG je izvršila korekcije finansijskih iskaza za 2015. godinu kroz povećanje ostalih prihoda i dobitaka u ukupnom iznosu od EUR 1.232 hiljade u korist nekretnina, postrojenja u opreme.

Efekte korekcija na iskazu o dobitku i gubitku Banke za godinu koja se završila 31. decembra 2015. prikazani su u sljedećem pregledu:

	<u>2015. godina</u>	<u>Korekcija</u>	<u>2015. godina korigovano</u>
Prihodi od kamata	1.637	-	1.637
Rashodi kamata	<u>(78)</u>	-	<u>(78)</u>
Neto prihodi od kamata	1.559	-	1.559
Prihodi od naknada	8.890	-	8.890
Rashodi naknada	<u>(92)</u>	-	<u>(92)</u>
Neto prihodi od naknada	8.798	-	8.798
NETO PRIHODI OD KAMATA I NAKNADA	10.357	-	10.357
Ostali prihodi i dobiti	645	1.232	1.877
Drugi finansijski rashodi	(43)	-	(43)
Kursne razlike, neto	65	-	65
Dobici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	33	-	33
Troškovi zaposlenih	(7.155)	-	(7.155)
Ostali troškovi poslovanja	<u>(2.734)</u>	44	<u>(2.690)</u>
NETO DOBITAK	<u>1.168</u>	<u>1.276</u>	<u>2.444</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

6. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

Efekti korekcija u Iskazu o finansijskoj poziciji Društva na dan 31. decembra 2015. godine prikazani su u narednoj tabeli:

	2015. godina	Korekcija	2015. godina korigovano
AKTIVA			
Gotovina i depoziti po viđenju	78.426	-	78.426
Oročeni plasmani kod stranih banaka	176.237	-	176.237
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	318.339	-	318.339
Finansijska sredstva koja se drže do dospijeca	58.813	-	58.813
Sredstva kod Međunarodnog monetarnog fonda	68.386	-	68.386
Kredit i avansi	1.043	-	1.043
Potraživanja	2.293	-	2.293
Zalihe	602	-	602
Investicione nekretnine	2.871	156	3.027
Nematerijalna ulaganja	66	-	66
Nekretnine, postrojenja i oprema	25.040	1.232	26.272
Dugoročna potraživanja od zaposlenih	1.521	-	1.521
Ostala sredstva	412	-	412
Ukupno aktiva	734.049	1.388	735.437
PASIVA			
Računi banaka i drugih finansijskih institucija	579.098	-	579.098
Računi Vlade i drugih državnih organizacija	22.450	-	22.450
Obaveze prema Međunarodnom monetarnom fondu	68.476	-	68.476
Ostale obaveze	2.780	-	2.780
Ukupno obaveze	672.804	-	672.804
KAPITAL			
Osnovni kapital	40.000	-	40.000
Opšte rezerve	34	-	34
Specijalne rezerve	263	-	263
Revalorizacione rezerve za nekretnine, postrojenja i opremu	18.866	(1.063)	17.803
Rezerve fer vrijednosti za finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	740	-	740
Nerealizovani revalorizacioni gubici	(8)	-	(8)
Neraspoređena dobit	1.350	2.451	3.801
Ukupno kapital	61.245	1.388	62.633
Ukupno pasiva	734.049	1.388	735.437
Vanbilansna evidencija	57.701	-	57.701

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

7. PRIHODI OD KAMATA

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Oročeni depoziti kod stranih banaka	5	70
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	558	664
Finansijska sredstva do dospelja	<u>2.411</u>	<u>903</u>
	<u>2.974</u>	<u>1.637</u>

8. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Učešće u RTGS-u	321	299
Obračun naloga u RTGS-u	1.271	1.280
Obračun naloga u DNS-u	652	583
Obračun naloga državnog trezora	1.981	1.669
Obračun naloga za uplate javnih prihoda	281	268
Gotovinske uplate i isplate preko računa klijenata	212	163
Izdavanje i izvršavanje naloga za prinudnu naplatu	569	652
Registrowanje državnih zapisa	609	578
Servisiranje ino duga	747	774
Kontrola poslovanja banaka i mikrokreditnih finansijskih institucija	2.328	2.073
Usluge kreditnog biroa	502	443
Transferi preko računa CBCG u inostranstvu	32	-
Ostale naknade	<u>31</u>	<u>108</u>
	<u>9.536</u>	<u>8.890</u>

CBCG, za vršenje usluga koje obavlja, naplaćuje naknade u visini i na način utvrđen Odlukom o utvrđivanju tarife po kojoj se obračunavaju naknade za vršenje usluga koje obavlja CBCG („Sl. list CG“ broj 29/11,22/12 , 58/13, 12/14,22/14 , 48/14 i 32/15).

b) Rashodi naknada

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Unošenje i iznošenje efektive	52	24
Registrowanje državnih zapisa	110	42
Održavanje kastodi računa	26	-
Platni promet	12	20
Ostali troškovi naknada	<u>8</u>	<u>6</u>
	<u>208</u>	<u>92</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

9. OSTALI PRIHODI I DOBICI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Operativni lizing poslovnog prostora	158	164
Prodaja mjeničnih blanketa	356	368
Prodaja plemenitih metala	25	9
Ukidanje rezervisanja za sudske sporove	153	49
Ostali prihodi i dobiti	74	1.287
	<u>766</u>	<u>1.877</u>

10. DRUGI FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI, NETO

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
<i>Finansijski prihodi</i>		
Finansijski prihodi od depozita	87	-
<i>Finansijski rashodi</i>		
Drugi finansijski rashodi-negativna kamatna stopa HOV	(116)	(4)
Drugi finansijski rashodi-negativna kamatna stopa ino banke	(401)	(8)
Ostali finansijski rashodi	-	(31)
	<u>(517)</u>	<u>(43)</u>
	<u>(430)</u>	<u>(43)</u>

Drugi finansijski rashodi obuhvataju efekte negativnih kamatnih stopa od kamatonosne finansijske imovine i odnose se na rashode po osnovu negativne kamatne stope na depozite koje je CBCG držala kod stranih poslovnih banaka i negativne prinose po osnovu ulaganja u HOV.

11. KURSNE RAZLIKE, NETO

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
<i>Pozitivne kursne razlike:</i>		
- Računi CBCG u inostranstvu	277	414
- Gotovina u trezoru	8	7
- Računi MMF-a u zemlji	-	6
	<u>285</u>	<u>427</u>
<i>Negativne kursne razlike:</i>		
- Računi CBCG u inostranstvu	(260)	(352)
- Gotovina u trezoru	(4)	(7)
- Računi MMF-a u zemlji	-	(3)
	<u>(264)</u>	<u>(362)</u>
	<u>21</u>	<u>65</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

12. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015.
Troškovi bruto zarada	4.654	4.317
Troškovi doprinosa na teret poslodavca i zaposlenog	2.305	2.042
Ostala primanja zaposlenih	1.012	796
	<u>7.971</u>	<u>7.155</u>

13. OPŠTI TROŠKOVI POSLOVANJA

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2016.	2015
Troškovi materijala	66	99
Troškovi goriva i energije	151	167
Troškovi reklame i propagande	29	17
Troškovi naknada po ugovorima o djelu	1	1
Troškovi primanja članova Savjeta guvernera i Odbora za reviziju	70	71
Druge naknade fizičkim licima	113	56
Troškovi stručnih usluga	27	28
Troškovi održavanja imovine	416	365
Troškovi osiguranja imovine	14	13
Troškovi telekomunikacija i PTT troškovi	258	247
Troškovi poreza	18	21
Troškovi amortizacije	784	798
Troškovi humanitarnih aktivnosti	383	266
Troškovi reprezentacije	45	45
Troškovi seminara	108	131
Rezervisanja po osnovu sudskih sporova (Napomena 35)	4	22
Otpis nenaplativih potraživanja	142	125
Ostali troškovi poslovanja	214	218
Obezvredjenje po osnovu efekata procjene investicionih nekretnina	102	-
	<u>2.945</u>	<u>2.690</u>

14. GOTOVINA I DEPOZITI PO VIĐENJU

	U hiljadama EUR	
	31.	31.
	decembar	decembar
	2016.	2015.
Gotovina u trezoru i blagajni:		
- u EUR	137.014	47.690
- u stranoj valuti	21	8
	<u>137.035</u>	<u>47.698</u>
Kamatonosni depoziti po viđenju	15.008	30.393
Nekamatonosni depoziti po viđenju-strana valuta	320	309
Nekamatonosni depoziti po viđenju-EUR	26	26
	<u>152.389</u>	<u>78.426</u>

Sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine, CBCG ima položene kratkoročne kamatonosne depozite po viđenju na računima kod centralnih i poslovnih banaka u inostranstvu u iznosu od EUR 15.008 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

15. OROČENI PLASMANI KOD STRANIH BANAKA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Kratkoročno oročeni depoziti kod centralnih banaka	208.307	176.229
Potraživanja za kamatu na kratkoročno oročene depozite	1	8
	<u>208.308</u>	<u>176.237</u>

Oročeni plasmani kod stranih banaka imaju rok dospjeća od jednog do šest mjeseci.

16. FINANSIJSKA SREDSTVA RASPOLOŽIVA ZA PRODAJU

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju u iznosu od EUR 344.530 hiljada sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine predstavljaju dužničke hartije od vrijednosti država, supranacionalnih institucija, vladinih pokrajina i agencija i eksternih finansijskih institucija, investicionog su rejtinga i ročnosti do deset godina.

Izloženost portfolija raspoloživog za prodaju prema državama:

Država	Stanje na dan	
	31.12.2016.	31.12.2015.
Njemačka	64.739	57.457
Francuska	43.967	45.329
Španija	101.392	118.802
Holandija	13.072	16.395
Litvanija	13.842	14.445
Italija	71.406	45.286
Finska	-	6.212
Irska	9.924	5.565
Slovačka	3.139	3.272
Ostale EU države	-	2.573
Belgija	16.541	2.169
Austrija	-	834
UAE	6.508	-
UKUPNO	344.530	318.339

17. FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

Finansijska sredstva do dospjeća sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 55.767 hiljada (31. decembra 2015. godine: EUR 58.813 hiljada), najvećim dijelom u iznosu od EUR 50.103 hiljade (2015. godina: EUR 49.713 hiljada) se odnose na euroobveznice emitovane od strane Vlade Crne Gore. Preostali iznos se odnosi na dužničke hartije od vrijednosti izdate od strane njemačkih federalnih pokrajina i agencijskih HOV.

18. SREDSTVA KOD MEĐUNARODNOG MONETARNOG FONDA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Sredstva rezervi kod MMF-a (Napomena 29)	18.939	8.401
Nota za članstvo u MMF-u (Napomena 29)	58.025	26.512
Alokacija SDR (Napomena 29)	22.593	33.050
Obračunata kamata (Napomena 29)	359	341
Nadoknada za držanje sredstava (Napomena 29)	76	82
	<u>99.992</u>	<u>68.386</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

18. SREDSTVA KOD MEĐUNARODNOG MONETARNOG FONDA (nastavak)

Odbor MMF-a je 2007. godine utvrdio visinu članske kvote za Crnu Goru u iznosu od 27.500 hiljada specijalnih prava vučenja (Special Drawing Rights – SDR). Crna Gora je uplatila 24% od svoje kvote u gotovini, a preostali dio je izmiren izdavanjem note za članstvo od strane Ministarstva finansija.

U februaru 2016. godine došlo je do povećanja kvote shodno 14. opštoj reviziji kvota koja iznosi 60.500 hiljada specijalnih prava vučenja (Special Drawing Rights – SDR).

Po instrukcijama MMF-a za plaćanje udjela rezervnih sredstava zadužen je račun alokacije SDR sa 8.250 hiljada SDR sa datumom valute 8. februar 2016.godine.

Na osnovu navedenih promjena, vrijednost sredstava rezervi kod MMF-a na dan 31. decembra 2016. godine iznosi EUR 18.939 hiljada, dok vrijednost note za članstvo iznosi EUR 58.025 hiljada.

19. KREDITI I AVANSI

Kredit i avansi sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 1.027 hiljada (na dan 31. decembra 2015. godine: EUR 1.043 hiljade) odnose se na kredite za rješavanje stambenih potreba zaposlenih u CBCG.

Kredit i avansi za rješavanje stambenih potreba zaposlenih izdati su, u skladu sa Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u CBCG i odlukama Komisije za stambena pitanja, pod sljedećim uslovima:

- krediti zaposlenima su beskamatni sa grejs periodom od godinu ili dvije godine i sa rokom dospjeća od 30 i 35 godina;
- u cilju zaštite od kreditnog rizika, zaposleni su u toku trajanja grejs perioda dužni da zaključe i ovjere kod nadležnog organa ugovor o hipoteci u korist CBCG do konačne otplate kredita.

20. POTRAŽIVANJA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Potraživanja po osnovu platnog prometa	315	206
Potraživanja po osnovu izvršavanja naloga prinudne naplate	590	574
Potraživanja po osnovu naknada za kontrolu banaka i mikro kreditnih finansijskih institucija	190	177
Potraživanja po osnovu naknada za izvršavanje poslova fiskalnog agenta	609	578
Potraživanja za unaprijed plaćene troškove	250	219
Potraživanja od zaposlenih	20	53
Potraživanja po osnovu kreditnog registra	130	118
Ostala potraživanja	380	368
	2.484	2.293

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

21. ZALIHE

	31. decembar 2016.	U hiljadama EUR 31. decembar 2015.
Zalihe materijala i sitnog inventara	11	12
Zalihe mjeničnih blanketa	21	20
Zalihe neposredno unovčivog srebra	15	12
Jubilarni zlatnici i srebrenjaci	52	7
Crnogorski kovani novac	564	551
	<u>663</u>	<u>602</u>

22. INVESTICIONE NEKRETNINE

Investicione nekretnine iskazane sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 2.925 hiljada (31. decembar 2015. godine: EUR 3.027 hiljada) se odnose na objekte izdate u zakup trećim licima. U toku 2016. godine, CBCG je izvršila procjenu vrijednosti investicionih nekretnina. Negativni efekti procjene su knjiženi u iznosu od EUR 102 hiljade u okviru ostalih troškova poslovanja (napomena 13).

23. NEMATERIJALNA ULAGANJA

	U hiljadama EUR Nematerijalna imovina
Nabavna vrijednost	
Stanje, 1. januara 2015.	296
Otpis	(5)
Stanje, 31. decembra 2015.	<u>291</u>
Ispravka vrijednosti	
Stanje, 1. januara 2015.	177
Amortizacija	48
Stanje, 31. decembra 2015.	<u>225</u>
Nabavna vrijednost	
Stanje, 1. januara 2016.	291
Nabavka	16
Stanje, 31. decembra 2016.	<u>307</u>
Ispravka vrijednosti	
Stanje, 1. januara 2016.	225
Amortizacija	46
Stanje, 31. decembra 2016.	<u>271</u>
Sadašnja vrijednost	
- 31. decembra 2016. godine	<u>36</u>
- 31. decembra 2015. godine	<u>66</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

24. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	U hiljadama EUR				
	Zemljište	Zgrade	Oprema	Osnovna sredstva u pripremi	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje, 1. januara 2015. godine	3.703	21.724	2.017	15	27.459
Korekcija početnog stanja	1.232	-	-	-	1.232
Stanje, 1. januara 2015. godine, nakon korekcije	4.935	21.724	2.017	15	28.691
Povećanja	-	84	266	-	350
Otpis	-	-	(65)	-	(65)
Stanje, 31. decembra 2015. godine	4.935	21.808	2.218	15	28.976
Stanje, 1. januara 2016. godine	4.935	21.808	2.218	15	28.976
Povećanja	-	15	163	-	178
Otpis	-	-	(70)	-	(70)
Procjena	(34)	(1.679)	-	-	(1.713)
Stanje, 31. decembra 2016. godine	4.901	20.144	2.311	15	27.371
Ispravka vrijednosti					
Stanje, 1. januara 2015. godine	-	1.168	837	(3)	2.002
Amortizacija	-	362	270	-	632
Otpis	-	-	64	6	70
Stanje, 31. decembra 2015. godine	-	1.530	1.171	3	2.704
Stanje, 1. januara 2016. godine	-	1.530	1.171	3	2.704
Amortizacija	-	355	383	-	738
Procjena	-	(1.772)	-	-	(1.772) (58)
Otpis	-	-	(58)	-	-
Stanje, 31. decembra 2016. godine	-	113	1.496	3	1.612
Sadašnja vrijednost					
- 31. decembra 2016. godine	<u>4.901</u>	<u>20.031</u>	<u>815</u>	<u>12</u>	<u>25.759</u>
- 31. decembra 2015. godine	<u>4.935</u>	<u>20.278</u>	<u>1.047</u>	<u>12</u>	<u>26.272</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

24. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA (nastavak)

Zemljište, nekretnine i investicione nekretnine CBCG su procijenjene na dan 30. septembra 2016. godine od strane ovlaštenih procjenitelja. Pozitivan efekat procjene u iznosu od EUR 57 hiljada iskazan je u korist revalorizacionih rezervi u okviru kapitala u 2016. godini.

U toku 2016. godine je dio revalorizacionih rezervi prenijet na neraspoređenu dobit. Iznos prenijete revalorizacione rezerve predstavlja realizovanu rezervu koja je jednaka razlici između amortizacije zasnovane na revalorizovanoj knjigovodstvenoj vrijednosti sredstva i amortizacije zasnovane na prvobitnoj nabavnoj vrijednosti sredstva. Iznos prenijete rezerve na neraspoređenu dobit iznosi EUR 147 hiljada.

25. DUGOROČNA POTRAŽIVANJA OD ZAPOSLENIH

Dugoročna potraživanja od zaposlenih iskazana sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine u iznosu od EUR 1.424 hiljade (31. decembra 2015. godine: EUR 1.521 hiljadu), najvećim dijelom u iznosu od EUR 1.407 hiljada (na dan 31. decembra 2015. godine: EUR 1.468 hiljada) predstavljaju unaprijed plaćene beneficije zaposlenih, dobijene kao razlika između preostalog nominalnog iznosa beskamatnih stambenih kredita datih zaposlenima i amortizovane (fer) vrijednosti kredita na dan bilansa (Napomena 19). Iznos se amortizuje kroz naplatu kredita od zaposlenih tokom radnog staža zaposlenih u Banci.

26. OSTALA SREDSTVA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Bibliotečki fond	242	237
Osnivačka ulaganja	175	175
	417	412

Osnivačka ulaganja na dan 31. decembra 2016. godine odnose se na ulaganja u kapital Centralne depozitarne agencije AD, Podgorica u iznosu od EUR 175 hiljada.

27. RAČUNI BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Depoziti po viđenju	442.268	333.087
Obavezna rezerva poslovnih banaka u zemlji	93.293	82.667
Obavezna rezerva poslovnih banaka u inostranstvu	132.592	112.986
Oročeni depoziti	50.272	50.358
	718.425	579.098

Obavezna rezerva poslovnih banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine se utvrđuje u skladu sa regulativom CBCG odnosno Odlukom o obaveznoj rezervi banaka kod CBCG („Sl. list CG”, br. 35/11,22/12,61/12,57/13, 52/14, 7/15 i 33/16). U skladu sa navedenim, poslovne banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

27. RAČUNI BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA (nastavak)

Obaveznu rezervu poslovne banke obračunavaju primjenom stope od:

- 9,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 8,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razoročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 9,5%.

Poslovne banke mogu do 25% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora bilo koje ročnosti do 182 dana nakon čega može još do 10% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora ročnosti do 182 dana.

Na osnovu Odluke o izmjenama Odluke o obaveznoj rezervi banaka (Sl.list br. 7/15 od 17.02.2015 godine) obračunatu obaveznu rezervu poslovne banke izdvajaju na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune CBCG u inostranstvu. Na 15% ukupno izdvojenih sredstava obavezne rezerve poslovne banke, CBCG obračunava kamatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Savjet Centralne banke, donio je Odluku o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore. U Odluci o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 73/15) član 7 mijenja se i glasi:

„Obračunatu obaveznu rezervu banke izdvajaju na račun obavezne rezerve zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu i ne mogu je izdvajati i držati u drugom obliku. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.“

Takođe, mijenja se član 16 koji po ovoj Odluci glasi:

„Izuzetno od odredaba čl. 7 i 11 ove odluke, do 31. decembra 2016. godine:

- banke mogu do 25% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora;
- naknadu propisanu članom 11 ove odluke Centralna banka plaća bankama iznos sredstava koji predstavlja razliku između 50% ukupnih sredstava obavezne rezerve izdvojene u skladu sa članom 7 stav 1 ove odluke i stavom 1 alineja 1 ovog člana i iznosa sredstava koja su izdvojena u obliku državnih zapisa, a najviše na 25% ukupnih sredstava obavezne rezerve izdvojene uskladu sa članom 7 stav 1 ove odluke i stavom 1 alineja 1 ovog člana.“

Banke koje koriste mogućnost iz stava 1 alineja 1 ovog člana dužne su da dostave odgovarajući izvod iz registra koji vodi Centralna Depozitarna Agencija. Banke koje su na dan početka primjene ove odluke izdvojile i drže više od 25% obavezne rezerve u obliku državnih zapisa, mogu nastaviti da te državne zapise drže kao dio obavezne rezerve do dana njihovog dospijanja. Banke koje na dan 31. decembar 2016. godine budu izdvojile i držale obaveznu rezervu u obliku državnih zapisa u skladu sa stavom 1 alineja 1 ovog člana, mogu nastaviti da te državne zapise drže kao dio obavezne rezerve do dana njihovog dospijanja, ali ne duže od 30. juna 2017. godine.

Ova odluka se primjenjuje od 01. januara 2016.godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

28. RAČUNI VLADE I DRUGIH DRŽAVNIH ORGANIZACIJA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Računi Vlade	12.224	22.355
Računi ostalih državnih organizacija	48	95
	<u>12.272</u>	<u>22.450</u>

Vlada, državne organizacije i druge organizacije imaju svoje obračunske račune kod Centralne banke preko kojih učestvuju u domaćem platnom prometu.

29. OBAVEZE PREMA MEĐUNARODNOM MONETARNOM FONDU

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Depoziti kod MMF-a	41.967	41.874
Račun broj 1	193	89
Račun broj 2	1	1
Nota – račun broj 3 (Napomena 18)	58.025	26.512
	<u>100.186</u>	<u>68.476</u>

Depoziti kod MMF-a u iznosu od EUR 41.967 hiljada sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine, sastoje se iz sljedećeg:

- rezervi kod MMF-a u iznosu od EUR 18.939 (Napomena 18);
- alokacije SDR od strane MMF-a na Crnu Goru kao zemlju članicu u 2009. godini, u iznosu od SDR 17.572 hiljade, što na dan 31. decembra 2016. godine iznosi EUR 22.593 hiljade (Napomena 18);
- obračunate kamate u iznosu od EUR 359 hiljada (Napomena 18) i
- nadoknade za držanje sredstava u iznosu od EUR 76 hiljada (Napomena 18).

Račun broj 1 se koristi za poslovne transakcije MMF-a, dok se račun broj 2 koristi za plaćanja operativnih troškova MMF-a u valuti zemlje članice.

30. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Primljeni avansi	261	2.332
Rezervisanja za sudske sporove (Napomena 35)	202	350
Pasivna vremenska razgraničenja	82	81
Ostale obaveze	161	17
	<u>706</u>	<u>2.780</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

31. KAPITAL

Članom 11. Zakona o CBCG („Sl. list CG“ 40/10, 46/10 i 6/13) propisano je da se kapital CBCG sastoji od osnovnog kapitala i rezervi. Članom 12. istog Zakona je definisano da CBCG ima osnovni kapital u visini od EUR 50.000 hiljada.

Prelaznim i završnim odredbama Zakona (član 90.) navedeno je da će se osnovni kapital obezbijediti iz osnivačkog kapitala utvrđenog Zakonom o CBCG („Sl. list RCG“ 52/00,53/00,47/01 i 4/05) i iz generalnih rezervi kojima je CBCG raspolagala na dan stupanja na snagu novog Zakona o CBCG, a nedostajući iznos sredstava može se obezbijediti iz budžeta Crne Gore.

Osnovni kapital CBCG na dan 31. decembra 2016.godine iznosi EUR 40.000 hiljada i u cjelosti ima novčani oblik. Nedostajući iznos osnovnog kapitala na dan 31. decembra 2016 godine iznosi EUR 10.000 hiljada.

Rezerve CBCG sastoje se iz opštih, specijalnih i revalorizacionih rezervi.

Ukupan kapital na dan 31. decembra 2016. godine iznosi EUR 64.132 hiljade.

Struktura kapitala prikazana je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2016.	U hiljadama EUR 31. decembar 2015.
Osnovni kapital	40.000	40.000
Opšte rezerve	710	34
Specijalne rezerve	263	263
Revalorizacione rezerve i rezerve fer vrijednosti	18.736	18.535
Neraspoređeni dobitak	4.423	3.801
Ukupan kapital	64.132	62.633

Neto dobit ili gubitak CBCG utvrđuje se za svaku finansijsku godinu u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Saglasno članu 68. Zakona o CBCG, dobit za raspodjelu određuje se tako što se od neto dobiti oduzmu nerealizovani revalorizacioni dobiti, a dodaju nerealizovani revalorizacioni dobiti koji su bili oduzeti od neto dobiti prethodnih godina, a koji su realizovani u tekućoj godini.

Tako utvrđena dobit za raspodjelu raspoređuje se u opšte rezerve u visini od 50% ostvarene dobiti, dok nivo opštih rezervi ne dostigne 10% ukupnih finansijskih obaveza CBCG. Dio dobiti za raspodjelu se može rasporediti i u specijalne rezerve, u visini koju utvrdi Savjet CBCG, a njihova visina može iznositi najviše 10% utvrđene dobiti za raspodjelu. Preostali iznos dobiti za raspodjelu čini prihod budžeta Crne Gore, prema Zakonu o CBCG.

Dana 8. aprila 2011. godine potpisan je Protokol o načinu obezbjeđenja nedostajućeg iznosa sredstava osnovnog kapitala CBCG, između Ministarstva finansija, s jedne strane i CBCG, s druge strane. Protokolom je konstatovano da osnovni kapital CBCG sa stanjem na dan 31. decembra 2010. godine iznosi EUR 2.556 hiljada; da generalne rezerve sa stanjem na dan 31. decembra 2010. godine iznose EUR 31.286 hiljada, te da nedostajući iznos sredstava osnovnog kapitala CBCG koji treba obezbijediti iz budžeta Crne Gore iznosi EUR 16.158 hiljada. Potpisnici su se saglasili da se, zbog visine nedostajućeg iznosa sredstava osnovnog kapitala CBCG koji treba obezbijediti iz budžeta Crne Gore, ovaj iznos ne može obezbijediti jednokratnom uplatom, te su se sporazumjeli da se taj iznos sredstava obezbijedi na način da se dio dobiti CBCG, koji bi, u skladu sa odredbama člana 69. Zakona o CBCG, godišnje činio prihod budžeta Crne Gore, preusmjerava u osnovni kapital CBCG, do dostizanja zakonom utvrđenog iznosa.

Dana 22. januara 2013. godine potpisan je Protokol o privremenoj obustavi primjene Protokola o načinu obezbjeđenja nedostajućeg iznosa sredstava osnovnog kapitala CBCG, između Ministarstva finansija, s jedne strane i CBCG, s druge strane, kojim je utvrđeno da se odgovarajući dio dobiti Centralne banke Crne Gore za 2012. i 2013. godinu ne preusmjerava u osnovni kapital Centralne banke, već da se uplaćuje u budžet Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2016. godine

31. KAPITAL (nastavak)

Dana 2. decembra 2014. godine potpisan je Protokol o privremenoj obustavi primjene Protokola o načinu obezbjeđenja nedostajućeg iznosa sredstava osnovnog kapitala CBCG, između Ministarstva finansija, s jedne strane i CBCG, s druge strane, za 2014. i 2015. godinu kojim je neophodno obezbijediti povećanje budžetskih prihoda u funkciji stabilizacije javnih finansija. Shodno tome, potrebno je da se odgovarajući dio dobiti CBCG za 2014 i 2015. godinu ne preusmjerava u osnovni kapital CBCG već da se uplaćuje u budžet Crne Gore.

Protokolom o načinu izmirivanja međusobnih obaveza Ministarstva finansija i CBCG, dana 08. aprila 2016. godine, izvršeno je prebijanje međusobnih obaveza u iznosu od EUR 578.319 (obaveza Ministarstva finansija prema CBCG na ime obavljenih aukcija državnih zapisa tokom 2015. godine u iznosu od EUR 578.319 odnosno obaveza CBCG prema Ministarstvu finansija po osnovu prenosa pripadajućeg iznosa dobiti za 2015. godinu u iznosu od EUR 675.522) uz obaveznu CBCG da preostali iznos dijela dobiti od EUR 97.203 uplati na račun Ministarstva finansija.

32. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Strane se smatraju povezanim ukoliko jedna strana ima mogućnost kontrole ili značajnog uticaja na poslovanje druge strane u donošenju finansijskih ili poslovnih odluka. CBCG ima odnos povezane strane sa Vladom Crne Gore što uključuje i sve državne institucije.

Pregled potraživanja i obaveza, kao i prihoda i rashoda, i vanbilansne evidencije iz odnosa sa povezanim licima na dan 31. decembra 2016. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
Potraživanja i obaveze		
<i>Potraživanja</i>		
Obveznice koje je emitovala Crna Gora	50.103	49.713
Potraživanja za naknade i ostala potraživanja od Vlade	849	744
	<u>50.952</u>	<u>50.457</u>
<i>Obaveze</i>		
Računi Vlade i ostalih državnih institucija	(12.272)	(22.450)
Obaveze za primljene avanse	(261)	(2.332)
	<u>(12.533)</u>	<u>(24.782)</u>
Potraživanja, neto	<u>38.419</u>	<u>25.675</u>
Prihodi i rashodi		
<i>Prihodi</i>		
Prihod od naknada i provizija od Vlade	2.908	2.416
Prihodi od kamata - obveznice koje je emitovala Crna Gora	2.328	794
	<u>5.236</u>	<u>3.210</u>
<i>Rashodi</i>		
Rashodi kamata od Vlade	-	(70)
	<u>-</u>	<u>(70)</u>
Prihodi, neto	<u>5.236</u>	<u>3.140</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2016. godine

32. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Tokom 2016. godine, bruto naknade isplaćene ključnom menadžmentu iznose EUR 221 hiljadu (2015. godine: EUR 218 hiljada). Tokom 2016. godine članovima Savjeta Centralne banke, koji nijesu u stalnom radnom odnosu, isplaćene su naknade u bruto iznosu od EUR 62 hiljade (2015. godine: EUR 64 hiljade).

33. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	31. decembar 2016.	U hiljadama EUR 31. decembar 2015.
Gotovina i depoziti po viđenju	152.389	78.426
Kratkoročno oročeni plasmani kod stranih banaka	208.308	176.237
	<u>360.697</u>	<u>254.663</u>

34. DOGAĐAJI NAKON DATUMA ISKAZA O FINANSIJSKOJ POZICIJI

U skladu sa Odlukom Savjeta CBCG o prodaji nepokretnosti donijetoj na 5. sjednici održanoj dana 27.02.2017. godine, pokrenut je postupak prodaje nepokretnosti u Podgorici i Budvi putem javnog oglašavanja, sa početnom cijenom EUR 295 hiljada, odnosno EUR 1.581 hiljada, respektivno, kao i pokretanje postupka prodaje nepokretnosti u Danilovgradu putem neposredne pogodbe sa zakupcem prostora čija knjigovodstvena vrijednost iznosi EUR 77 hiljada. Osim pomenutih, nije bilo značajnih događaja nakon datuma izvještavanja koja bi mogli uticati na finansijski položaj i rezultat na dan i za period koji se završava na dan 31. decembra 2016. godine.

35. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2016. godine protiv Banke se vodi više sudskih sporova od strane pravnih i fizičkih lica.

Povremeno i u okviru normalnog poslovanja CBCG prima zahtjeve za nadoknadu šteta. Na osnovu sopstvene procjene i procjene internih profesionalnih savjeta, Rukovodstvo Centralne banke je mišljenja da može doći do gubitaka po osnovu sudskih procesa i shodno tome, rezervisanje po tom osnovu je sadržano u ovim finansijskim iskazima, u iznosu od EUR 202 hiljade, sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine (Napomena 30). Od ukupnog iznosa, na stambene sporove odnosi se EUR 126 hiljada, dok se na imovinsko – pravne sporove odnosi EUR 76 hiljada.

Na osnovu mišljenja Direkcije za pravne poslove i podršku poslovanju da postoji rizik gubitka sporova, CBCG je u 2016. godini iskazala troškove rezervisanja u iznosu od EUR 4 hiljade (Napomena 13).

36. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija iskaza o finansijskoj poziciji u EUR na dan 31. decembra 2016. i 2015. godine bili su:

	31. decembar 2016.	31. decembar 2015.
USD	1.0541	1,0926
CHF	1.0739	1,0814
GBP	0.8562	0,7379
SDR	1.2634	1,2728